

TEKİR SÖZLÜK

1 NİSAN 1993
FİATİ 125 KURUŞ
YIL: 2 SAYI

72

**Regis
Debray
Cezaevinden
Yazdı!**

**NATO
BİR SAVAS
TUZAĞIDIR**

Culuk köyü halkı ağalara başkaldırdı...

Biz Haymana ilçesi, Culuk köyü halkındayız. Köyümüz de Yüzbaşıoğlu diye tanınan üç ağa var. (Bu üçe de akraba).

Bu ağaların elinde 30000 (otuzbin) dönümden fazla toprak var. Ektikleri hazine toprağı yalnızca 6.000 dönümden fazladır. Bunlar bu kadar toprağı nereden, nasıl almışlar?

İşte biz de bu soruyu aydınlığa kavuşturmuş bulunuyoruz. Şöyle olmuş, bu toprakları tekellerine geçirmeleri: İstiklâl savaşından kaçmışlar. Nasıl kaçmışlar dersiniz? Daha öncekileri (Balkan Savaşı ve I. Dünya savaşı sıralarında) köyün muharlığını ele geçirmişler. Böylece askere alınacak kimseler bunların taktirinden geçmeye başlamış.

Durum bu olunca başlamışlar toprak işgal etmeye. Ölenin toprağını almışlar. Böylece savaşta şehit olanların mirası (!) bunlara kalmış. Daha sonraları işi ilerletince; köylülerden

çoğunun toprağını yok pahasına, kimininkini de ekme parasına satın almışlar. 1940-50 arasında köyün diktatörü bunlar. 1958 de ellerindeki toprakların sahte taposunu çıkarmışlar.

Şimdi şu basit gerçeği, cahil dedikleri bizler bile seziyoruz: Savaşa gidenler, bu toprakları kurtaranlar biz emekçiler, topraklara sahip olanlar üç ağa.

Anayasanın 37. Maddesi ne diyor; öyle ise bu hükümet bize neden toprak dağıtmıyor? Dağıtılabilecek toprak yok diye, bağırın Başbakanı da sesleniyoruz.

Kimse kimsenin malını alamaz diyor, sayın Başbakan. Öyle ise ağa neden hazinenin yani toplumun malını alıyor. Anayasanın 36. Maddesine aykırı değil mi bunlar?

Ağa gücünün yetiğine de zulüm yapıyor. Karakol bunların elinde, yalnızca köyümüzün muhtarı ve köyün idare kurulu bizden.

Biz bu yazdıklarımızı imzalarımızla da tasdik ediyoruz. İmzalarımız aşağıya çıkarılmıştır:

Sizden şimdi şunu rica ediyoruz: Bu durumu Hükümete ve Türk Halkına duyurun. Hepimiz Halka uzanan ellerinizi sıkınız.

Kadir Tiryaki, Adil Özyiğit, İsmail Zahman, Fuat Aşıcı, Tefik Özen, Muhlis Holozlu, Mustafa Ekmen, Ali İhsan Özyiğit, Halis Holozlu, Nihat Aşıcı, Nihat Karabey, İzzet Köse, Hasan Kaç, Cafer Özyiğit, Osman Kurtoğlu, Hasan Öztürk, Ali Karabey, Ahmet Koç, Hacı Ünalın, Ali Efendi, Özen, Gazi Ulusoy Ali Rıza Tekin Aslan, Salih Aşıcı, Hamza Çetin, Niyazi Köşker, Hayati Köşker, İrfan Köşker, Hayrullah köse, Cevdet Karabey, Süleyman Öztürk, Ahmet Köse, Ali Köse, Yaşar Demirel, Zekeriya Özyiğit, Osman Köse, Memik Köşker, Durmuş Yencer, Halil Baysal, H. Mehmet Köse, Halim Halazlar, Osman Köse, Mahmut Çetin, Cemalettin Yiğitarslan, Şükrü Köse, Duran Aşıcı, Osman Öztürk, Ahmet Yiğitarslan, Ali Rıza Gökdemir, Hasan Yılmaz, Mustafa Köse, Aptullah Ulusoy, Süleyman Çetin, Müksin Köşker, Ali Bakır, Musa Gökdemir, Halil İbrahim Özyiğit, Hilmi Gökdemir, İbrahim Tiryaki, Mehmet Özyiğit, Mehmet Bayraktar, Ömer Çetinkaya, Süleyman Yılmaz, Sezai Karabey, Hikmet Daldal, Osman Gökdemir.

Yukarıdaki imzalar karşılarında yazılan şahıslara aittir. Ben de Culuk köyü muhtarı olarak bu işi tasvip ediyorum. Bu hususta gereken ilgiyi göstermenizi rica ederim. Culuk Köyü Muhtarı Muhtar Kurtoğlu

1969 Türkiye'sinde okunması gereken eser... (Yeni çıktı. 7.5 lira)

ECVET Güresin
31 MART İSYANI

(Kitaba, bugün herbiri birer belge sayılan 32 fotoğraf eklenmiştir...)

HABORA KİTABEVİ P.K. 6 BEYAZIT - İSTANBUL...

Bilim ve Sosyalizm yayınları

“Proletarya İhtilâli Ve Dönek Kautsky”

Sosyalist hareket içindeki akımların derinliğine bir eleştirisi olan LENİN'in bu ünlü eseri, onun, Büyük Ekim İhtilâli'ne götüren şartlar içinde ve İhtilâl döneminde oportünizme karşı yürüttüğü mücadelenin, sosyalizmin tarihinde kesin rol oynayan çetin bir ideolojik mücadelenin ürünüdür. — 10 lira.

- «KOMÜNİST MANİFESTO»
(Toplatıldı, davalı.)
- «YAŞASIN HALK SAVAŞININ ZAFERİ»

(142. maddeye göre açılan davada beraat etti.)

Çin liderlerinden LİN PİAO, bu eserinde, çağımızın nükleer silâhlardan bin kat daha güçlü bir silâhı olan halk savaşı teorisini, 22 yıl süren Çin halk savaşının zengin deneyi ile birlikte ele alarak anlatıyor. Eser, emperyalizme karşı mücadelede, bir bakıma Çin'in resmî görüşünü yansıtmaktadır. — 4 lira.

- «DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERİYALİZM»

(142. maddeye göre açılan davada beraat etti.)

Marksist teorinin temeli ve sosyalist hareketin yölgösterici bilimi olan diyalektik ve tarihî materyalizmi, herkesin en ince ve canalıcı yönleriyle doğru bir şekilde öğrenmesine uygun, son derece sade bir dille anlatan STALİN'in bu eseri, bilimsel sosyalizmin başlıca el kitaplarından biridir. — 4 lira.

- «PEKİN MOSKOVA ÇATIŞMASI»

İki büyük komünist merkez arasındaki anlaşmazlığı dünya önünde açığa vuran ve bütün dünyada bomba etkisi uyandıran tarihî belgeler: Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, ideolojik görüş ayrılıklarını belirtmek üzere kaleme aldıkları ve birbirini en ağır biçimlerde suçlayan ünlü mektupları. — 10 lira.

- «DÜN KÖLEYDİK BUGÜN HALKIZ»

(142. maddeye göre açılan davada beraat etti.)

Yazan: G. Paloczy Horvath. — 750 kuruş.

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI
22 nci sokak 12/A — Ankara.

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır * Eskiz ve program hazırlanır
Objektif tavsiyelerde bulunulur * Tespit edilen programlar titizlikle yürütülür.

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01, İstanbul

(Basım : 60377 - 145)

NATO bir savaş tuzağıdır

başyazı ●

Mihri BELLI

Mihri Belli'nin bu yazısı ilk defa 19 Mart 1968'de yayınlanmıştı. Yani tutuklanışından tam bir yıl önce ve bir yıl önceki tutuklanışıyla aynı günde. 4 Nisan 1969 NATO'nun 20'nci kuruluş yıldönümüdür. Bu yazı bugün daha da geçerlidir.

Artık açık seçik belli olmuştur ki, NATO denen kurum, Türkiye'nin emperyalist sistem içinde, bağımlı bir ülke olarak varlığını sürdürmesinde çıkarı asalak sınıfların en önemli dayanağını teşkil etmektedir.

NATO askeri ittifakı, işbirlikçi sermaye, feodal ağa ittifakının emperyalizm ile ortaklığını perçinlemektedir. NATO dışında bağımsız bir Türkiye'de, Amerikan komutanlarından ve askeri üslerinden arınmış bir Türkiye'de, işbirlikçiler kendilerini pek yalnız ve güçsüz hissedeceklerdir. Onlar, bunun bilincindedirler. Ve Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in NATO konusundaki son demeci de bu bakımdan değerlendirilmelidir.

Bir sürü lâf kalabalığı «caydırıcılık» ve «vazgeçicirilik» edebiyatı arasında, Çağlayangil'in dediği, özet olarak: «NATO'nun, Türkiye'yi kendi isteğine rağmen bir savaşa sürüklemesinin mümkün olmadığı ve Türkiye gibi bir ülkenin, Amerikan yardımı olmadan kendisini savunamayacağı anlamına gelmektedir.

NATO'nun, Türkiye'yi kendi isteği dışında bir savaşa sürüklemesinin mümkün olmadığı yolundaki iddiaya kanıt olarak uluslararası anlaşmaların, diplomasinin nazikâne dili ile kaleme alınmış karşılıklı maddelerini göstermek elbette ki inandırıcı bir davranış sayılamaz. Eşit olmayan güçler arasında, ittifaklar, eşit koşullar altında, yapılmış olsa bile, çok kez sadece eşitsizliği maskeleyerler.

NATO'nun, bizi istemediğimiz halde savaşa sokabilip sokamayacağını ittifak maddelerini tartışarak değil, gerçek askeri durumu, doğru değerlendirerek tesbit edebiliriz.

Gerçek durum şudur: En yetkili kişilerin de doğruladığı gibi, Türkiye, çeşitli anlaşmalarla ABD. ne milli bağımsızlığımızla bağdaşmayan birçok hak ve yetkiler tanımış bulunmaktadır. Ve Genel Kurmay Başkanımızın da dediği gibi, sayısı bir hayli kalabalık olan bu anlaşmaların tek bir anlaşmaya indirilmesi ve bağımsızlığa aykırı olanların feshedilmesi söz konusudur.

Üsler konusunda da, fiili durum NATO ittifakının iyimser yorumlanmasını imkânsız kılacak niteliktedir. Türkiye toprağı bir uçtan bir uca, çeşitli Amerikan üsleri ile donatılmış bulunmaktadır. Bu üslerde nükleer silâhlar vardır. Ve bu üslerden Amerika ile savaş durumuna girmesi muhtemel herhangi bir komşu ülkeye karşı yararlanılması ve söz konusu silâhların kullanılması, bizim şu anda kontrolümüz dışında bulunmaktadır.

Nükleer savaş eşğine varmış olan ABD. gibi bir ülkenin alacağı kararlardaki hızın, bir ölüm - kalım sorunu olduğu gerçeğini bilmezlikten gelemeyiz. Kendi emir ve tasarrufunda bulundurduğu askeri üs ve silâhların ne za-

man ve nasıl kullanılacağı konusunda hayati karara varırken, vesayeti altında bulundurduğu ülkeye danışacağıni düşünmek, akılsızca bir iyimserliktir.

Biz Türkler, tarihimizde bu cinsten iyimserliklerin bedelini pahalıya ödemişizdir. Birinci Dünya Savaşı'nın başlarında, Akdenizde müttefik donanmaları tarafından sıkıştırılan Göben ve Breslau adındaki iki Alman gemisi, Çanakkale'de Türk sularına sığınmak zorunda kalmışlardı. Alman emperyalistlerinin baskısına boyun eğen İttihad ve Terakki iktidarı, tarafsız bir ülkenin yapması gerektiği gibi, bu gemileri silâhtan tecrit etmedi. Gemilerin tarafımızdan satın alındığı komedisi oynandı. Göben ve Breslau da, Alman mürettebat olduğu gibi, Amiral Sohuchon'un komutası altında bırakıldı.

Gemilere Türk bayrağı çekilmekle yetinildi, kısa bir süre sonra, Alman Genel Kurmayının emriyle, hiçbir Türk yetkilisine danışmadan, Karadenize açılan iki savaş gemisi gidip, Rus limanlarını topa tuttular. Ve Türkiye'yi kendi iradesi dışında üç milyon zayıf vereceği I. Dünya Savaşına soktular.

Teknolojinin bu kadar geliştiği çağımızda, bu cinsten olup bittileri gerçekleştirmek çok daha kolaydır. Ve böylesine bir savaşta, Türkiye'nin kayıpları üç milyonun çok üstünde olacaktır.

Topraklarımızda üslenmiş olan Amerikan emperyalizmi, bizi istediği anda, irademiz dışında, bir nükleer savaşa sokma olanağına sahiptir. Tunçkanat'ın açıkladığı gibi, topraklarımızda irademiz dışında başlatılacak bir nükleer savaşta, sadece iki dakikada 7,5 milyon Türk'ün öleceği hesaplanmaktadır. Bu, korkunç bir gerçektir. Hiç bir yurtsever, aşırı iyimser yorumlarla bu acı gerçeği örtbas etmeye kalkamaz.

Türkiye'nin tek başına egemenliğini ve bağımsızlığını koruyamayacağı iddiasına gelince: Bu iddia, iktidardakilerin teslimiyet politikasını en veciz bir biçimde ifade etmektedir.

Ulusların dostları ve düşmanlarının tarih süresi içinde, sık sık değiştiği, herkesçe bilinen bir gerçektir.

Birinci Dünya Savaşında, Kurtuluş Savaşımızda, Amerika ve İngiltere düşmanımızdı, Almanya müttefikimizdi. Bugün Amerika ve İngiltere, müttefikimizdirler. II. Dünya Savaşında, gün geldi Almanya'ya savaş ilân ettik. Yarın Amerika'yı düşman saymamız gerekecek bir durum meydana gelirse, ne olacaktır? Amerikasız Türkiye'nin, bağımsızlığını ve egemenliğini savunamayacağını ileri süren Çağlayangil'ler, bu soruyu cevaplandırmak zorundadırlar.

Mustafa Kemal'in kurucusu bulunduğu Türkiye Cumhuriyetine, Amerika'yı ebedi hâmi tayin etmeye kalkışanların sonu, bir zamanlar İngiltere'yi ebedi hâmi ilân edenlerin sonundan farklı olmayacaktır.

olaylar

Mareşal Eyüp Han

10 küsur yıllık iktidarı boyunca sosyal ve ekonomik buhranların

«aşırı» sosyal ve siyasi

mücadelelere sebebiyet vereceğinden korkmuş ve ülkenin politik,

ekonomik ve sosyal gerçeklerine uyduğunu iddia edip

«Temel Demokrasi» diye adlandırdığı

otoriter ve tutucu bir rejim kurmuştur.

Suriye Antiemperyalist çizgide

kararlı

Şubat ayında Suriye'de iktidarda bulunan BAAS Partisi içindeki çatışmalar, emperyalizmin emrindeki dünya ajansları ve Türkiye'nin hakim güçlerinin kontrolündeki basın tarafından yanlış aksettirildi. Suriye'nin antiemperyalist çizgide ve marksistlerle güçbirliğini devam ettirmede kararlı iktidarı BAAS Partisi, emperyalizmin maksatlı propagandasının içyüzünü ortaya koydu. BAAS Partisinin resmî organı BAAS Gazetesinin Yorum Sütunu olan Kelimet-ül Baas'da 6 Mart tarihinde yazılanları özetliyoruz:

Emperyalizm, dışardan BBC ve Beyrut radyosu gibi yayın araçlarıyla ve işbirlikçi güçlerin tahrikiyle devamlı surette bir karşı-devrim tezgâhlamaya çalışmaktadır. Ve emperyalistler, hayallerinde gördüklerini, gerçekmiş gibi göstermeye çalışmakta, vatandaşlarımızı şüphe ve endişe içine düşürme amacını gütmektedir.

Bugün bizim için en önemli olan emperyalizmle mücadeledir. Arap dünyasının emperyalizme karşı mücadelesinde Suriye en önde sa-
va vermektir.

Buna karşı emperyalizm ve Araplar içindeki işbirlikçileri Amerikan hegemonyasını kurma emellerinden vazgeçmemişlerdir. Beyrut'ta yayınlanan El Nahar 4 Mart tarihindeki başyazısında, Nixon'un Araplara karşı iyi niyetinden söz etmekte ve Arapların kurtuluş için Nixon'a şans tanımamasını istemektedir.

Emperyalizm ve ortaklarının amaçları açıktır. Bu amacı özet olarak 4 noktada toplayabiliriz:

1. Emperyalizm Suriye'de başarıya ulaşan siyasi ve iktisadi bağımsızlık devrimini yıkmak için çabalamaktadır.

2. Emperyalizm Arap milli kurtuluş hareketini bastırmak istemektedir. Hatırlanacağı üzere NIXON, İsrail'e Arap milli kurtuluş hareketini bastırmasını, aksi takdirde Orta Doğu'nun Vietnam'a döneceğini ihtar etmişti. Suriye'de kurulacak gerici bir rejim Filistin Kurtuluş mücadelesini en önemli destekten yoksun bırakacaktır.

3. Emperyalizm, Suriye'de kuracağı gerici bir rejim aracılığıyla, Suriye'nin dünya millî kurtuluş hareketleriyle sarsılmaz bağlarını koparmak ve sosyalist ülkelerle dostluğuna son vermek hayali içindedir.

4. Emperyalizm, dünya'daki diğer devrimci güçler indinde Suriye rejimini gözden düşürmek, Suriye'de rejim değişikliği konusunda şüphe uyandırarak, Suriye'deki ilerici rejimi tek başına bırakmak için çalışmaktadır.

Gerçi biz (BAAS) komünist değiliz. Ama bilimsel sosyalizmden istifade edeceğimiz daha çok şeyler vardır. Bize yönelttikleri antikomünizm silahıyla bizi tecrit etmek istemektedirler.

Bütün bu sebeplerle emperyalizmin Suriye'de ki düşmanı, başta BAAS Partisi olmak üzere, diğer devrimci güçler (marksistler) dir. Biz (BAAS), marksistlerle omuz omuza emperyalistlere karşı mücadele edeceğiz. Bugün yalnız Suriye'de iktidardayız. Ama bütün Arap dünyasında marksistlerle güçbirliği halinde gerici iktidarlara karşı halk savaşı veriyoruz.

Emperyalizmin saldırıları karşısında inanç ve azmimiz daha da güçlenmektedir. Çünkü biz gü-

cümüzü halktan alıyoruz. Suriye, emperyalizme karşı kapılarını kapamıştır. Ve Lenin'in dediği gibi, «Dünya parçalanır, halklar parçalanamaz.»

BAAS'ın resmî yorumu, Suriye'nin antiemperyalist ve marksistlerle güçbirliği yapan bir yönetime sahip olmasında bir değişiklik olmadığını ortaya koymaktadır. Suriyeli marksistlerin Şubat ayındaki gelişmeler hakkındaki tutumları da olumludur. Suriye'li marksistlere göre, BAAS hatâ yapan şahısları görmüş ve bunları eleştirmiştir. Gelişmeler ilerici yöndedir ve olumludur.

Pakistanda faşist yönetim kuruldu

Geçtiğimiz Ekim ayı başlarında gençlik ve işçi hareketleriyle patlak veren Pakistan'daki politiko-ekonomik ve sosyo-ekonomik buhran geçen hafta Mareşal Eyüp Han'ın «kendi isteğiyle» yetkilerini General Yahya Han'a devretmesi ve ilan edilen sıkı yönetim ile yeni bir sahaya girdi.

Mareşal Eyüp Han 10 küsur yıllık iktidarı boyunca sosyal ve ekonomik buhranların «aşırı» sosyal ve siyasi mücadelelere sebebiyet vereceğinden korkmuş ve ülkenin politik, ekonomik ve sosyal gerçeklerine uyduğunu iddia edip «Temel Demokrasi» diye adlandırdığı otoriter ve tutucu bir rejim kurmuştur. Hindistan — Pakistan çatışması sırasında Hindistan'a oynayan amerikan emperyalizmine karşı Eyüp Han'ın Komünist Çin'e yaslanması herhalde sosyalist rejime duyduğu «hayranlık» tan ileri gelmemiştir. Gerçek şudur ki, dil, kültür ve en önemlisi ekonomik ve sosyal bakımdan Batı Pakistan'la bir menfaat çatışmasına sahip olan Doğu Pakistan'ın otonomi isteğinin kuvveden fiile dönüşmesini önlemek amacıyla Eyüp Han yönetimi Doğu'da etkin bir askerî güç bulundurmaktan daima çekinmiştir. Keşmir buhranı esnasında Hintlilerin güçsüz bir durumda olan Doğu Pakistan'a saldıracağı varsayımı Eyüp Han yönetimini Komünist Çin'e doğru itmiştir. Kesmir buhranı Eyüp Han ve Şastri'nin Taşkent'te buluşmasıyla kısa vadede bir çözüm yoluna girince Pakistan'ın sosyalist devletlerle ilişkileri devam etmesine rağmen emperyalist Batı blokuyla da sıkı ilişkileri gözden kaçırmamıştır.

Doğu ve Batı Pakistan toplumu genel olarak feodal bir manzara arz etmekle beraber Batı Pakistan'da Doğu'ya nazaran kapitalist üretim ilişkileri hakimdir. Köylüleri iktisadi yönden iyi-

ce ezen ve onların siyasi bilince erişmesinde baş engeli teşkil eden feodal ilişkileri yıkmak konusunda Eyüp Han'ın «ilerici» tanınan ve hatâta «İslâm sosyalizmi» diye adlandırılan yönetimi süresince hiç bir olumlu adım atılmamıştır. Eyüp Han aydınlar, öğrenciler ve emekçiler üzerinde ezici baskısını hiç bir zaman eksik etmemiştir.

Doğu ve Batı Pakistan'da yapılan istatistikler ücretlerin hayat pahalılığı karşısında nisbi olarak düştüğünü göstermektedir. İşbirlikçi burjuvazi işçi sendikalarını bilinen yollarla nöralize etmiş ve emekçilerin devrimci mücadelesini kısa vadede de olsa engellemekte başarı kazanmıştır.

Eyüp Han devrinde Pakistan ekonomisi, Plânlama Komisyonu baş iktisatçısına göre «20 aile» nin elindeydi. Bu «20 aile» sınıf teşebbüslerin % 66'sına, sigortaların % 79'una ve bankaların da % 80'ine sahiptir. Bu malî oligarşi çay, süt, dokuma, petrol, otomobil ve basın sanayiinde doğrudan doğruya söz sahibidir.

Diğer taraftan Pakistan ordusunun subayları yüksek maaşlarla beslenmekte olup imtiyazlı bir zümre meydana getirmekte ve emperyalizmle özellikle amerikan ve ingiliz emperyalizmiyle işbirliği halinde olan toprak ağalarının ve işbirlikçi burjuvazinin siyasi bilince henüz erememiş kent ve bilhassa köy emekçileri üzerindeki baskı aracı olmak durumundadırlar. Bu haliyle Pakistan ordusu karşı - devrimci bir nitelik arz etmektedir. Bu anda Pakistan'ın sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkiler kurmuş olmasına rağmen aynı zamanda SEATO, CENTO, ANZUS, RCD, Commonwealth gibi bilcümle reaksiyoner örgütlere de üye olduğu ve çeşitli vesilelerle bu kuruluşlarla arasındaki ilişkilerin «mesafeli» olduğunu açıklamasına rağmen bu konuda hiç bir ciddi adım atmadığı unutulmamalıdır. İşte Eyüp Han on yıllık iktidarı sırasında böyle bir orduya yaslanmıştır ve Batı taraftarı olduğu gelen haberlerden anlaşılınca General Yahya Han da Pakistan'daki İngiliz sömürge ordusunun bir devamı olan bu orduya yaslanacaktır.

Ancak 6 aya yakın bir zamandır devam eden son olaylar Pakistan halkını belirli bir bilince erdirmiştir. Ortanın solundan bilimsel sosyalizme kadar devrimci partilerin işçi, köylü, gençlik ve aydınlar tarafından benimsenmesi bunun delili olarak gösterilebilir. Herhalde son olaylar dolayısıyla belirli bir bilince vardığını söylediğimiz demokratik ve anti-emperyalist güçler ve genel olarak her ülkede devrimci niteliğe sahip ordu tabanı da Yahya Han'ın baskı yönetimine karşı hesaba katılmalıdır.

AYDINLIK
sosyalist dergi

6. Sayı Çıktı

L. ALTHUSSER : Devrim Silâhı Olarak Felsefe - **Ş. ALPAY :** 19. Yüzyıl Ticaret Sözleşmeleri ve Osmanlı Toplumunu - **A. O. YÜCELALP :** Çağdaş Bilim ve Materyalizm.

ABONE : Yıllık 50, altı aylık 25 Lira - **ADRES :** P.K. 100 Cebeci - Ankara - **DAĞITIM :** Fuat Büte (İstanbul), Orhan Özışman (Ankara).

T.S. 150

Dizginlerini elinde tutan emperyalizmle tam bir işbirliği halindeki AP iktidarının ileri gelenleri her ne kadar dini irtıcaı teşvik edip bunu bir seçim aracı olarak kullanmakta çaba gösteriyorlarsa da milli çıkarlarımızın yağma edilmesinden aldıkları paylara göz diken dini irtıcaın ileri gelenleriyle oldukça sert bir iç çatışmaları vardır. Bu arada onlara da bir göz dağı vermeyi uygun görüyorlardır.

● olaylar

Anayasa nizamını koruma kanunu tasarısı ve aşırı'lar

Geçtiğimiz haftanın baş sorunu yine AP. iktidarının hazırlamış olduğu Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısı idi. Demirel'in basın toplantısında, bu konuda konuşmaları AP. iktidarına karşı yapılagelen hücumları zayıflatmak şöyle dursun, tersine bu hücumları nicelik bakımından olsun nitelik bakımından olsun biraz daha zenginleştirmiştir.

Tasarının ağırlığı bizce aşırı sol ve aşırı sağ sözcükleri üzerinde yatmaktadır. İktidar partisi bu ya da benzeri sözcükleri hazırladığı tasarının baş köşesine yerleştirmeden önce muhalefet partileri liderleri ve onların ağızına bakan basın hattâ arada bir verdiği demeçlerde Cumhur Reisi de kullanılmaktaydı. Peki hangi anlamı içeriyordu bu sözcükler? Bunu kullananlar da, yazanlar da kesin olarak bilmiyorlardı. Hukuk kurallarında da geçerli bir sözcük değildi bu. Toplumun muhtelif sınıf ve tabakalarında, hattâ yaşlısında gencinde, velhasıl her birimizde ayrı ayrı izlenimler bırakan yuvarlak sözcüklerdi bunlar.

Önce aşırı sol sözcüğü üzerinde duralım. Bazılarına göre bu sözcükten bugünkü demokratik düzeni yıkıp yerine komünist düzeni kurmak isteyenler kastediliyor. İktidar sözcülerinin ve onların besleme basınının ağız da, çoğu kere bu anlayışı doğrular biçimde, açılıp kapanmaktadır. Yâni bir kısım vatandaşlar mülkiyeti, devleti, siyasi partileri, orduları ilh... lağvedip herkese ihtiyacı karşılığını verecek bir düzeni kurmak için faaliyet göstermektedirler. Adı geçen kanun tasarısı gerçekleşirse bu kimselere hadleri bildirilecektir.

Demagojik hünerleri ne kadar başarılı olursa olsun, aşırı sol sözcüğüne böyle bir anlam vererek, sonuç alınmayacağı kestiren aynı çevrelerin aklı-evveleri bu sözcüğü, müphem yuvarlaklığı içinde kullanmayı, daha uygun bulmaktadırlar. Çünkü aşırı sol diye nitelendirdikleri örgüt ve organların bir de gözle görülür, elle tutulur eylemleri vardı ortada. Örneğin mülkiyetin lağvedilmesini değil vatandaş çoğunluğunun mülk sahibi olmasını istiyordu aşırı sol. Anayasa'nın öngördüğü toprak reformunun rafa kaldırılmasına karşıydı aşırı sol.

Siyasi partilerin lağvedilmesini değil, tam tersi şehir ve köy proletaryasının öz çıkarlarının savunulmasına olan anti demokratik kanunların kaldırılıp millet çoğunluğunu gerçekten temsil eden parti ve sendikalarda örgütlenmesinden yanaydı aşırı sol.

Orduların lağvedilmesini değil, yabancı generallerin defedilmesini, Türk subayının giremediği yabancı askerî üs ve tesislerin kaldırılmasını, kısacası millî orduyu savunuyordu aşırı sol.

Herkese ihtiyacı karşılığını değil, Anayasanın 41 inci maddesinin öngördüğü «herkes için insanlık haysiyetine yararlı bir yaşayış seviyesi sağlanması amacı» ni gütmekteydi aşırı sol.

Kısacası aşırı sol yıllardır verdiği mücadelede Tam Bağımsız Gerçekten Demokratik bir Türkiye'yi savunuyor ve buna karşı olanlarla ta-

vizsiz bir biçimde çatışyordu. Oysa AP. iktidarı hazırladığı bu tasarı ile öncelikle bağımsız bir Türkiye'yi, demokratik bir Türkiye'yi savunan tüm millîci güçleri karşısına almadan kanunlaştırmak hevesindedir. Muhalefet liderlerinin hattâ Cumhur Reisinin sık sık kullandıkları bu sözcüğün tasarıda baş köşeye yerleştirilmesinin nedeni böylesine bir endişeden gelmektedir. Yâni tasarıyı kaleme alanlar gerçekte şunu diyorlar. Biz sadece aşırı biçimde bağımsızlık isteyenlere demokrasiyi aşırı biçimde savunulara karşı bu kanunu çıkarmak istiyoruz. Sureta bağımsızlık tarafılsa görünüp, örneğin Amerikan emperyalizmiyle içinde bulunduğumuz ilişkileri ya da benzeri ilişkileri sürdürmeğe talip olan, örneğin topraklarımız üzerindeki yabancı askerî üsleri olağan karşılayanlarla bir alıp veremeyeceğimiz yoktur. Örneğin yer altı servetlerimizin yağma edilmesine kesin olarak karşı çıkmayanlarla ciddi bir çatışmamız yoktur.

Demirel yaptığı son basın toplantısında da yukarıda açıkça dile getirdiğimiz tutumu daha kapalı bir biçimde, halk oyuna duyurmayı gerekli bulmuştur. Tepkinin daha da artacağını bile tedbirli olmak zorunluluğunun ağır bastığı anlaşılıyor. Evet Demirel, gelecek tepkinin ağırlığını ölçmeden tasarıyı, Menderes örneği, Meclise getirmek niyetinde değildir. Böylesine bir nabız yoklama sivil asker zinde kuvvetlerin, tüm millîci güçlerin tepkisini ölçmek bakımından olsun AP. saflarından hızla ayrılma eğimini gösteren çevrelerin tutumunu öğrenmek baki-

mından da gerekiydi.

Tasarı, çıkarını emperyalizmin yurdumuzda kurduğu sömürü mekanizmasında arayan bir avuç işbirlikçinin mutlak diktasını getirmek nitelikte olduğuna göre Demirel evdeki bulgurdan da olmak endişesiyle müttefiklerini, kendisine karşı çıkacakları ya da tarafsız kalacakları yakından öğrenmek taktiğini uygulamaktadır.

Peki, di geçen uasası aşırı sağdeymiyle neyi kastediyordu? AP. iktidarı aşırı sağın en tipik örneği değil miydi? AP. yöneticileri sağcılıklarını ikide bir öne süren ve bununla övünen kimseler değil miydi? Evet ama kendilerine karşı kanun çıkartacak kadar da safdil değildi bu beyler. Bu öncelikle düpedüz bir şaşırtmacaydı.

Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi aşırı sol, aşırı sağ sözcükleri AP. yöneticilerinden çok AP. dışındaki politikacıların kullandıkları bir sözcüklerdi. Tasarıya aynı sözcükleri yerleştirmekle onların da tasvibini almak hiç değilse muhalefetleri önmek istenmişti.

Sonra işin bir de daha ciddi yanı vardır. AP. iktidarının dizginlerini elinde tutan emperyalizmle tam bir işbirliği halindeki AP. iktidarının ileri gelenleri her ne kadar dini irtıcaı teşvik edip bunu bir seçim aracı olarak kullanmakta çaba gösteriyorlarsa da milli çıkarlarımızın yağma edilmesinden aldıkları paylara göz diken dini irtıcaın ileri gelenleriyle oldukça sert bir iç çatışmaları vardır. Bu arada onlara da bir göz dağı vermeyi uygun görüyorlardı.

ayıkla pirincin taşını

Bütün diktatörler

Eyüp Han giderayak şunları söylemiş:

«Bütün çabalarım rağmen demokrasiyi getiremedim!»

Ne demezsin!

Hep yıkılırken öyle konuşur bu diktatörler, ama tam yıkılırken!

Peki ya Yahya Han!

«Görevim iktidarı halkın meşrû olarak seçilmiş temsilcilerine devretmek!» diyor.

Yani demokrasi!

Anlaşıyor değil mi, o da yolcu demek!..

Ama ne zaman

Halkımızın bir sözü vardır, varlıklı kişiler için:

«Her yorulduğu yerde bir han yaptırır» diye.

Pakistan'daki egemen sınıf da yoruldu son günlerde. Her yorulduğu yerde bir Han, Eyüp Han'dan sonra, Yahya Han!

Bakalım bu Han ne zaman yıkılacak!..

● rifat ulgaz

Batıyoruz

«Alo, Alo!.. Dikkat! Dikkat! Batıyoruz!..» Geceyarısı çok kısa radyo dalgası üzerinden bir anons!

Ama hayret!. Bizim yetkililerin kılı bile kıpırdamamış! Bir sürpriz değilmiş ki onlar için! Hattâ biraz rahatlamışlar bile, zaman belirtilmediğinden.. İşin gerçeğini öğrenince daha da rahatlamışlar.

Meğer amatör bir telsizciymiş anonsu veren, ne Maliyecî, ne de bir İktisatçı!

Sarılığa tedbir

İstanbul büyük çapta sarılık tehlikesiyle yüz yüze!

Ama hiç korkmayın, hükümet gereken tedbiri alıyormuş. Neymiş bu tedbir? Bir yetkili doktor nihayet açıkladı:

«Terkos!..»

Sarılığın en keskin ilacı terkos içmekmiş! Kininden, aspirinden sonra millî hekimliğimizde yeni bir ilaç: Terkos!.

Sarılığa terkos!.

Aman yabancı ilaç firmaları duymasın! Yıldızlı şişeler içinde yutturmasınlar bize, sarılığın tek ilacı, budur diye!.

Mihri Belli'nin

tahliye talebi reddedildi!

Siyasal Bilgiler Fakültesinde verdiği ikinci konferansından ötürü tutuklanan arkadaşımız Mihri Belli'nin tahliye talebi geçen hafta Çarşamba günü reddedilmiştir.

Belli'nin avukatları Süleyman Reşat Köymen ve Halit Çelenk tarafından yapılan tahliye talebi ni Sorgu yargıçlığı kabul ederek imzalamış, fakat Asliye Ceza Hâkimliği reddetmiştir.

Mihri Belli, Siyasal Bilgiler Fakültesinde verdiği «Türkiye'de Karşı Devrim» konulu konferansından ötürü 19 Mart Çarşamba günü tevki edildi. Bu tutuklanmanın «hukuk devleti» anlayışına ne kadar uyduğunu, tutuklanmanın tafsilâtıyla birlikte geçen hafta vermiştik.

Hatırlanacağı gibi, Mihri Belli, geçen yıl Siyasal Bilgiler Fakültesinde «Bugünün Türkiye-sinde Devrimci Eylem Nedir?» konulu bir konferans vermişti.

Dergimizde özet olarak yayınlanan bu konuşmadan üç ay kadar sonra, 19 Mart 1968 günü, Mihri Belli tutuklandı. Ancak, 16 Nisan 1968 tarihinde, mahkemesi gayrimevkuf olarak devam etmek üzere tahliye edildi. Dâvaya bakan Ankara Birinci Ağırceza Mahkemesi, 17 Eylül 1968 günü T.C. Kanununun 142/1 maddesi gereğince, Başkan Ahmet Dağlı'nın muhalefet serhiyle beş yıl ağır hapsine, üç yıl Bingöl'de mecburî ikamet ve beş yıl da kamu haklarından mahrumiyete kara verdi. Aşağıda bu konferansın özetini bulacaksınız:

Hafta başında, Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği, Fakültenin geniş yemek salonunda bir söyleyişi düzenledi. «Bugünün Türkiye-sinde Devrimci Eylem Nedir?» konusundaki bu söyleyişe çok sayıda dinleyici katıldı. Gerek

**Korkusuzdu
Amansız işçiydi savaşımızın
Hiç boyun eğmedi
Hiç düşmedi kolları ikiyana
Yürürken
Akıllı bir aydınlık yürürdü sanki**
ARIF DAMAR

Mihri Belli'nin Mayıs ayı başında yargıtayda murafaası vardı. 5 yıllık mahkûmiyeti hakkında Yargıtay Birinci Ceza Dairesi kararı verecekti ve Mihri Belli bu duruşmadan 1,5 ay evvel tutuklandı...

konusu, gerekse konuşmayı yapmak üzere çağrılan kişinin bu konuda yetkiyle konuşacak bir kimse olması yönünden, söyleyişi, çok ilgi topladı. Söylesinin bir özelliği de, konuşmacı Mihri Belli'nin Türkiye'de 23 yıl sonra ilk defa bir topluluk önünde konuşabilme imkânını bulmasıydı. Öğrenci Derneği Temsilcisi, toplantıya açarken bu noktaya şöyle değindi:

«Şimdi antiemperyalist mücadele devamını içtenlikle savunan bir değerli sosyalisti dinleyeceğiz. Antiemperyalist fikirlerine bizim de katıldığımız Sayın Mihri Belli'nin adını, 1940'ların karanlık ortamında bir pırıltı gibi görüyoruz. İleri Gençlik Birliği önderlerinden Mihri Belli, o günlerin Nazi-Faşist baskısı altında, 100-150 ilerici ile giriştiği hareketle, devrimciliğini somut olarak eyleme dökmüş, bir solcudur. Fikir özgür lüğünün olmadığı, fikre kilit vurulan ve şoven milliyetçilikle ırkçılığın kol gezdiği azgın bir ortamda, ne denli zorluklar içinde mücadele edildiğini düşünüyoruz. İşte bu baskılar altında bugüne dek, mücadelesinde azimle yürüyen Sayın Mihri Belli'ye saygı duymamak, eylemciliğe ve Türk soluna ihanetten başka bir şey değildir. Biz kendisini aramıza çağırarak Türk solu hareketine bir hizmet yaptığımızı inanıyoruz. Antiemperyalist mücadeleyi bütün milli güçlere açık bir mücadele olarak savunan Sayın Mihri Belli'ye, çağırımıza uyarak bir konuşma yapmayı kabul ettiği için teşekkür ediyoruz.»

Mihri Belli, «Bugünün Türkiye-sinde Devrimci Eylem Nedir?» konulu söyleşisine «gerici bir iktidara karşı antifaşist bir direniş gösteren ve duvarlarında kurşun izleri taşıyan bir fakültenin

«Amacımız, Sorumluluğumuzu yerine getirmek için, toplumumuzu doğru tahlil ederek doğru devrimci eylem çizgisini saptamak ve bu eylemi yerine getirmek olmalıdır.»

öğrencilerine böyle bir konuda hitap etmek benim için mutluluktur» diyerek başladı. Devrim'in bir üretim biçiminden, başka bir üretim biçimine geçiş olduğunu belirterek, insanlık tarihindeki 5 ana üretim biçimi ve Asya Tipi Üretim Biçimi üzerinde kısaca durdu. Ve, her devrimin değişik nitelikte bir devrimci eylem çizgisinden geçtiğini belirterek, sözü, Türk toplumunun bugününe getirdi. Özetle şunları söyledi:

«Amacımız, sorumluluğumuzu yerine getirmek için, toplumumuzu doğru tahlil ederek, doğru devrimci eylem çizgisini saptamak ve bu eylemi yerine getirmek olmalıdır.»

«Çağımızda iki tip devrim görüyoruz: Biri milli demokratik devrim, öteki sosyalist devrim.

«Milli demokratik devrim görevi, ülkeyi ege-men, tam bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna getirmektir. Şehir ve köy küçük burjuvazisi dahil, bütün millici güçlerle bu görevi yerine getirmek önümüzdeki ilk devrimci adımdır.

«Sosyalizm bağımsız bir ülkede olur. Sosyalizm şiarları atabilmek ve iç sömürüyü kaldırmak için bir ülkenin bağımsız olması gerekir.

«Emperyalizme ve işbirlikçi sermaye çevrelerine karşı, dış ticaretin, bankacılığın, sigorta şirketlerinin millileştirilmesi şiarı, sosyalist şiar değildir, toprak reformu sosyalist şiar değildir. Bunlar milli demokratik devrim şiarıdır. Bu, geçilmesi zorunlu bir aşamadır.

«Önümüzdeki devrimci görevi kime karşı, kimlerle beraber yerine getireceğimizi bilmemiz gerek. Şüphesiz, milli burjuvazi, ancak güçlü bir halk hareketi karşısında milli nitelik alır. Fakat biz, milli burjuvaziye daima kazanmaya gayret ederiz. Başarıyoruz, ya da başaramayız; ama bu işte başarı kaydetmek için çaba gösteririz. Eğer saflarımıza alamyorsak, hiç değilse düşmanın kucağına itmeyiz..

«Sosyalistiz diyoruz. Biz kimiz? Gelisimiz itibarıyla çoğunluğumuz küçük burjuvaziden gelmiyor muyuz? Kaçımızın babası madende çalışıyor? Kaçımızın babası fabrikada tezgâh başında çalışan eli nasırlı işçidir? Biz daha sola gelebiliriz.

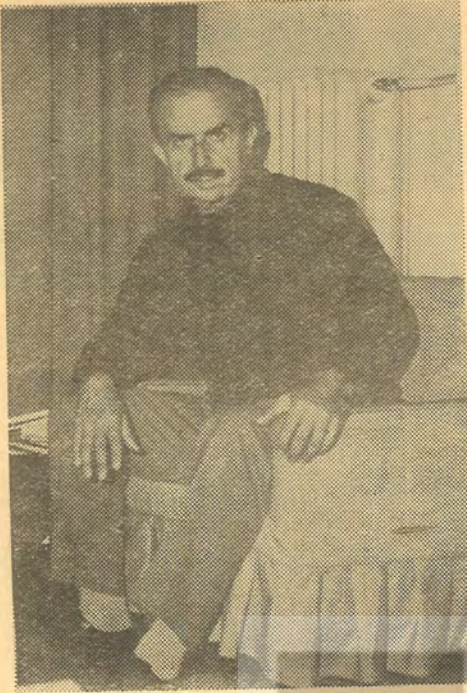
Bir devrimciye

Acımız sevincimiz birdi
Birdi yatağımız yorganımız
Kıvrıldık uyuduk aynı ranzada,
Aynı hasretle sabahı bekledik
Aynı soluksuz koşuşta
Şimdi o içerde ben dışarda
Ve bir pencere aramızda
Hiç sevimli olmamış
Onca buluşmalar sıcaklığında
Camlı demir parmaklı
Özlerse qurbette bir Nâzım özler
Sarı safran camlar gerisinde
İnanmış insanlığın geleceğine
Yüzünde aydınlık bir gülümseme
Bir yiğit sabır
Bakıştık bir zaman öylece

O hepimizin sevdiği
Devrimciler içinde bir devrimci
Ama her zaman, her yerde
En tam devrimci.

Metin DEMİRTAŞ

diysek küçük burjuva bürokrasisinden önemli çevreler için daha tutarlı bir devrimci tutumunu benimsemesin? Bu zümre milliyetçidir. Ve milliyetçilik de çağımızda devrimci bir potansiyeli temsil eder. Bu devrimci potansiyeli hesaba katmadan taktiğini saptamaya kalkmak kadar yanlış bir tutum düşünülemez.

«Sosyalist, sosyalist devrimi yapar; burjuvazi de burjuva demokratik devrimi», görüşü kesinlik le yanlıştır. Çağımızda burjuvazi devrim yapamaz. En elverişli şartlarda, güçlü bir halk hareketi karşısında, demokratik devrim saflarına, o da bir süre için katılabilir, o kadar. Sosyalistler ise, hem demokratik devrimi hem sosyalist devrimi gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

«Burjuva devrimi burjuvaziden çok emekçilerin çıkarına olan bir devrimdir» der bir büyük düşünür. Bu böyledir çünkü demokratik devrimin sonuna kadar vardırılması emekçileri kendi öz devrimlerinin, sosyalist devrimin eşğine ulaştırmış olacaktır. Oysa sosyalist devrimin eşğine varmak burjuvazinin hiç işine gelmez. Onun için bu sınıf, devrim yolunu bir süre için, tutsa bile, yarı yolda oyun bozanlık etmesi mukadderdir. Küçük burjuvazi için, küçük burjuva bürokrasisi için durum değişiktir.»

Mihri Belli bundan sonra, kendisine sorulan sorulara karşılık olarak şu açıklamaları yapmıştır:

«Kimin durumu uygunsa TİP'e girmeli ve bu örgütü adına layık bir sosyalist örgüt durumuna getirmek için olanca gücüyle çalışmalıdır..»

«En gerici bir parlamentoda bile sosyalistler çalışırlar. Ama bu öteki eylem biçimlerinin küçümsenmesi anlamına gelmemelidir. Devrimci odur ki, devrimci eylemin her biçimini hakkıyla yerine getirmesini bilir. Anayasanın bize tanıdığı hak ve özgürlükleri son katresine kadar emekçi halkın yararına kullanmasını bilir..»

«Hepimiz demokratik devrimde en devrimci partinin devrimin başında olmasını isteriz. Ama bu işler istekle, iddia ile olmuyor. Kim güçlüyse, o hegemonyasını kurar.

Rasih Nuri İleri serbest bırakıldı

Anadolu Yayınları tarafından yayımlanan ve Rasih Nuri İleri'nin çevirdiği Henri Lefebvre'in «Lenin Hayatı ve Eserleri» adlı kitap yüzünden Ankara Cezaevine gönderilmiş bulunan dergimiz yazarlarından R.N. İleri, yapılan tahliye talebinin kabul ve tasdik edilmesiyle Çarşamba günü serbest bırakılmıştır.

Orta doğuda durum

Ortadoğuda çeşitli cephelerde, aralıklı çarpışmalar devam ediyor. Süveyş Kanalı boyunca topçu bataryaları karşılıklı ateş açıyorlar. Kudüs radyosunda, İsrail yönetimi sözcüsü general Hayim Herzog'un yaptığı bir konuşma üzerine Birleşik Arap Cumhuriyeti silâhlı kuvvetleri «alârm» durumuna geçirildiler. İsrail generali bu konuşmasında «Mısırlılar hücumlarına devam ederlerse, Kanal boyundaki İsrail kuvvetleri kendi güvenliklerini sağlayacak daha uygun bir duruma geçmek için ellerindeki olanakları kullanacaklardır» demişti.

Diğer taraftan İsrail uçakları, Ürdün toprakları içinde Arap gerillâ üslerini birçok defa bombaladılar. Ayrıca İsrail - Ürdün topçuları arasında çatışmalar oldu ve Ürdünde üslenmiş Irak birlikleri de bu çalışmalara katıldı.

Bunun dışında önemli gelişme, Irak ve Suriye arasında varılan anlaşma gereğince, Irak birliklerinin Suriyeye girişi ve ülkenin güney kesiminde, Deraa dolaylarında Suriye kuvvetle-

ri yanında mevzilenişi oldu. Böylece İsraille ortak sınırı olmayan ve bu yüzden 6 gün savaşına katılmayan Irak, Ürdünden sonra Suriyede de, fiilen İsraille karşı savunma hattına katılıyor. Buna paralel olarak da Arap devletleri arasında ortak hareketi sağlayacak çalışmalar yapılıyor. Kral Hüseyin'in Kahire ziyareti bunlardan biridir. Bu çalışmalarla; 6 gün savaşında Arap savunmasını önemli şekilde aksatan nedenlerden biri daha bertaraf edilmek istenmektedir. Bugünkü durumda Arap ordularının İsrail ile başa çıkabileceğini iddia etmek çok güçtür. Fakat savaş, İsraille, herhalde Hazirandakinden çok daha pahalıya mâl olacaktır.

İsrailin başa çıkamadığı ve çıkamayacağı asıl kuvvet, Filistin Kurtuluş Hareketi, ise günden güne gelişmekte ve halktan destek bulmaktadır. «Jeune Afrique» dergisinin Amman kaynaklarına dayanarak bildirdiğine göre, belirsiz sayıdaki «gerillâlara karşı Amerikan savaş uzmanı» Kudüs'e varmıştır. Bunlar El Fetih komandolarına karşı mücadelelerinde İsrail yöneticilerine yardım edeceklerdir. Pentagon'un bu konuda hazırladığı bir rapor, basınımda da yayınlanmıştı. Bu raporda Amerikan generalleri, İsraili, halk hareketini 6 ay içinde ezmezlerse, sonradan başa çıkmalarının imkânsız olduğu konusunda ikaz ediyorlardı.

anadolu yayınlari

Jean Baby

En Güzel Dünya

Yeni çıktı

Müntekim ÖÇMEN
10 TL.

- ROSA LUXEMBURG : Tony Cliff - Yurdakul Fincancı, 6 TL.
- V. İ. LENİN (Hayatı ve Eserleri) : Henri Lefevre - M. Rasih Nuri İleri, (Toplatılmıştır).
- HÜR DÜNYANIN DİKTATÖRLÜĞÜ : B. Nirumand - Arif Gelen, 10.— TL.
- KARL MARX : HAYATI VE ESERLERİ : H. Lefebvre - M. Reşat Baraner, Cilt I. 12,50 TL., Cilt II. 6.— TL.
- FELSEFE VE SİYASET : Lucien Seve - Müntekim Öçmen, 7,50 TL.
- İLK ÇAĞ MATERYALİZMİ : Georges Cogniot - Sevim Belli, 10.— TL.
- J. P. SARTRE, KÜBA'YI ANLATIYOR : Sartre - Şahin Alpay, 12,50 TL.
- İNSANLAR ARASINDAKİ EŞİTSİZLİĞİN KAYNAĞI : J. J. Rousseau - Erdoğan Başar, 10.— TL.
- 1848 DEVRİMİ : Gaston Martin - Sevim Belli, 7,50 TL.
- EKONOMİ POLİTİK NEDİR? : A. Barjonet - Erdoğan Başar, 5.— TL.
- GENEL DAĞITIM : Kemal Karatekin, Ankara Cad. 53, İstanbul.
- ANKARA DAĞITIMI : Aydın Kitabevi, Kocabeyoğlu Pasajı, Yenışehir - Ankara.
- Anadolu Yayınları : P.K. 288, Bakanlıklar - Ankara.

T. S. : 143

Dergimizin 56. Sayısında Leo Huberman ve Paul Sweezy'nin, Regis Debray'ın Devrimde Devrim adlı kitabının eleştirisini yayınlamıştık.

Regis Debray bu eleştiriye,

Bolivya'daki cezaevinden cevap vermiş bulunmaktadır

Devrimde Devrim adlı kitap hakkında

girişilen tartışmaların,

Debray'ın bu «eleştiriye cevap»ıyla daha tutarlı bir çerçeveye gireceği kanısındayız

Regis Debray kitabı hakkındaki eleştirilere Bolivya cezaevinden cevap veriyor

halk save sonucundan ba

Camiri, Eylül

Aziz Huberman ve Sweezy,

MONTHLY REVIEW'nun yaz sayısını bana tahsis ettiğimizi duydum. Açıkçası, geçmişte Latin Amerika üzerine yazmış olduğum o önemsiz metinler böyle bir şerefi hak etmiyorlardı; sizler gibi, Gunder Frank, Pomeroy, Blackburn ve Anderson, ve diğer yazarlar gibi kimselerin yakın inceleme ve dikkatine değer nitelikte değillerdi. Mektuplarda kullanılan alçakgönüllülüğe uymak için yazıyorum bunları. Bir yanlış anlamayı gidermek ve gerçeği belirtmek için yazıyorum. Teorik bir çalışmanın seviyesi, o çalışmanın amaçlarına, aldığı şekle ve cereyan eden olaylarla aradaki mesafeye göre değişmektedir. «Devrimde Devrim?» çalışmasında bu mesafe son derece asgari bir seviyeye indirilmiştir. O çalışma, aşırı kısaltmalar ve bilerek yapılmış, birden bire ortaya çıkan kısa-kesmelerle dolu politik bir kitapçıktır; pratiğe bağlı muhtevanın zorladığı bir ideolojik özetlemeden başka birşey değildir. Bir tek arzum vardı: o sıralarda yürütülmekte olan biricik devrimci silahlı mücadelenin gelişmesine engel teşkil eden bir zihni, teorik ve pratik tikanıklığın giderilmesine; ve müdahaleci, ham bir tanımlamanın meydana getirdiği ve sınırlamak istediği şeyleri güçlükle kontrol altında tutabilen tarihî bir yasağın kaldırılmasına katkıda bulunmak... Ve işi sonuna kadar götürerek, gene o sıralarda devrimci çevrelerde için için gelişmekte olan bir tartışmanın kısa kesilmeyip daha da keskinleşmesine çalışmak. Demek yazı bir polemikten başka birşey değildi. Peki tartışma konusu?

Kitapçığı tasarladığım sıralarda, yani takriben 1964 yılı ve sonrasında, Venezuela ve Guatemala gibi ülkelerdeki yoldaşlar arasında, Halk Savaşları/Komünist Partileri zıtlığı meselesi bir polemik şeklinde ortaya çıkmıştı. Bu mesele, tarihî bakımdan yeni olduğu için, kuşku uyandırıcı ve şaşırtıcıydı; ve olaylar meseleyi nerede ortaya çıkarmışsa, orada, reformcu çizgi ile tutarlı (consequente) çizgi arasındaki bu çelişkinin en canalıcı yanları ön plâna geçiyordu. Bu meselenin çözümü, artık, silahlı devrimci hareket için gerçekten bir ölüm kalım davası haline gelmişti. Mesele somut bir şekilde sadece Venezuela ve Guatemala'daki militanların karşısına çıkıyor ve ifadesini bir örgütlenme ve politik çizgide buluyordu. (Muhtemelen daha kapalı bir şekilde Columbia'daki militanların karşısına da çıkmıştı, fakat ben onlar hakkında doğrudan doğruya bilgi sahibi olamıyordum). Ama bu, sınıf mücadelesinin daha aşağı bir seviyede yürütüldüğü diğer ülkelerin militanlarına karşı kayıtsız kalmak anlamına gelmiyordu. Çünkü onlar için de, ileride aynı zıtlıklarla karşı karşıya kalma tehlikesi söz konusuydu.

1957 Küba'sı ile 1967'deki kendi ülkelerinin durumları arasında objektif farklar bulunmakla beraber, (hem de öyle farklar ki, ne yeterince üzerinde durulabilir, ne doğru dürüst tanımlanabilir, ne de gereğinden çok ağırlık verilebilir), Küba tecrübesinde, bu zıtlığı daha iyi kavramaya yarıyacak, ayrıntılarda bazı esasların bulunduğu inancında olan bir kısım yoldaşlar vardı. Bu esaslar, en azından, Küba tecrübesini şöylece günümüz anti-empyrist savaşlarının

tarihöncesine itmimize engel teşkil edecek bir seviyede idi. Yapılmak istenen, bu tecrübelerin her birinin aydınlatıcı ışığını diğerleri üzerine tutmak, başarı ve başarısızlıkların, benzerlik ve ayrılıkların karşılaştırmasını yapmak ve böylece bunlardan çıkabilecek dersleri ortaya koymaktı.

Şu halde Küba Devrimi tarihine neden bu kadar çok atıf yapılmıştı? Çünkü şöyle bir paradoksla karşı karşıya idik: Küba Devrimi hakkında çok az şey biliniyordu, ama üzerinde çok konuşuluyordu. Diğer taraftan, bu devrim başarılmış bir gerçeklik olduğu için, ele alınıp incelenmesi kolaydı. Yoksa Küba'yı, gerek yeniden takrarlamak suretiyle, gerekse aynen kopya ederek, yeni baskıları yapılacak bir «model» ya da bir temel tip saymak, saçma ve sapık bir düşünce olurdu. Bu düşünceye karşı silâhlanaarak savaşa kalkan bilgi eleştiriciler, ancak, Rosinante'nin sırtında yel-değirmenlerine meydan okuyan La Mancha Şövalyesi, ya da zamanını böyle asil işlerde harcayan diğer herhangi bir kimse kadar saygıdeğerdirdi, daha fazla değil. «Evensel Tarih»in ironisinin, onun yerleşmiş âdetleri sarsması ve beklenmedik durumlar ortaya çıkarmasında ve ters yoldan, yani bilgilerin sırt çevirdikleri yoldan ilerlemesinde olduğunu herkes bilmektedir. Bir model, bir plân veya hazır-çeket fikrinin tarih gerçekliğine aykırı olduğu apaçıktır. Bu fikir, gene apaçık bir şekilde, materyalizme aykırı ve temelde Platoncudur; ve bu iki nokta bu fikre karşı tarihî maddecilerin dikkatli olmalarını gerektiren iki önemli sebep teşkil etmektedir. Hepimiz bir ölçüde Platoncularız; Marksistler bunun dışında değil. Üç bin yılın teolojik idealizmini bir gecede insan beyninden söktüp atmak mümkün değildir.

Bir ölçüde kollektif bir çaba olan «Devrimde Devrim?», belirli şartlardaki sınırlı bir çalışmayla, ortadaki eskimiş sapıtmaların gerisinde yeni bir tutarlılık arama çabasıydı. İhtiva ettiği düşünceler bir süreden beri etrafında dolaşıyor, her gün birçok yoldaşlar tarafından tartışılıyordu. Hâdiseler bizden önce sonuçlarını ne olacağını tayin ediyordu. Şüphesiz kitabın hatâlarıyla birlikte bütün sorumluluğu bana aittir; ama gene de onu başkalarıyla ortaklaşa düşünüp yazdığımızı, benim payımın sadece düzenini sağlamak olduğuna inanıyorum. Onun için, bu fikirlerin özünü daha başka beyanmelerde, tahlillerde, ya da çağrılarda; hatta daha güçlü ve kesin olarak bulmak mümkündür. Bunlar, benim kitapçığımdan daha yaygın olarak tanımayla layıktırlar. Çünkü sağlam sosyo-ekonomik temelleri vardır ve Lenin'in dediği gibi «somut gerçekliğin üstün vekarı»na sahiptirler. Diğerleri yanında aklıma gelenler, «Guatemala devrimci hareketinin durumu ve geleceği» üzerine Orlando Fernandez'in geçen yıl yapmış olduğu tahlil, Guatemala kurtuluş cephesi FAR'ın en son bildirisini, César Montes'inki, vs. dir.

Sizin bu kadar dikkatle üzerinde durmak nezaketini gösterdiğiniz kitap, işte bu somut şartlar içerisinde ve o şartlardan çıkarak bir anlam taşımaktadır. Ele aldığı coğrafya alanı ve «gazetecilik» ustalığı bakımından değeri çok sınırlıdır. Yapısı gereği bir örnektir, herşeyi

kapsamamaktadır; örnek demek model demek değildir! Eğer bu yeni fikirleri bir bütün olarak belirli tarihî şartlardan, örneğin kökleri Birleşik Devletler ve Batı Avrupa'da bulunan Latin Amerika ülkelerinden alıp, diğer bazı şartlara aktaracak olursak, şüphesiz, o fikirleri pratik anlamlarından sıyırmaya, ve devrimci politika olma hususundaki iddialarını pandomim ya da en azından romantik radikalizm havasını veren bir seviyeye indirme tehlikesi ile karşılaşırız. Bu (Latin Amerika devrimini örnek olarak alma), kendi kanunları olan bir sosyal yayılma fenomenidir ve geleneksel ideolojik atmosferin dirençli olduğu yerlerde kısa zamanda verim almak mümkün değildir. Kontrol edilemeyen bu sosyal yayılmanın kaynağını, gücünü ve devamlılığını, gerek Doğu gerekse Batı Avrupa Komünist Partileri'nin canlı herhangi bir fikir ortaya koyma hususundaki acı yetersizliklerinde aramak gerekir. O kadar ki, bu partiler, nefesi kesilmiş bir manzara arz etmektedirler. Herhangi bir şey teklif edecek, varlıklarını duyuracak ya da önderlik edecek güçleri kalmamıştır. Son tahlilde bu, politika-ekonomik bir sistem olan Avrupa sosyalist sisteminin, olduğundan daha öteye bir şey, örneğin yeni bir medeniyet, sosyal değerler için otonom ve tutarlı bir kaynak veya kapitalizminden farklı bir insan değerlendirmesi yapmadaki başarısızlığıdır. Bu haliyle Avrupa sosyalizmi genel devrimci mücadelenin dışına düşmüştür.

Bana yöneltmiş olduğunuz eleştirilere dönecek olursak; bu eleştirilerin kendi başlarına tamamen doğru olduklarını, fakat bu meselede bir yanlış anlamaya dayandıklarını görürüz. Bu yanlış anlamadan maksadım, («Devrimde Devrim?» gibi) dar ve ihtisaslaşmış bir eserde, çok geniş tutulmuş ve müşkülpeşent bir incelemenin, bulamadığı şeyleri bir eksiklik olarak nitelendirmesidir.

1 — Bu kitapta, bugün Latin Amerika'da hüküm süren üretim tarzlarıyla üretim ilişkilerinin ve bunlardan çıkan geleneklerle sınıf yapılarının bir tahlilinin yapılmadığı ortadadır. Böyle bir tahlile, eserin ne amacı ne de konusuyla ilgili olmadığına dair herhangi bir şüpheye yer bırakmamak için bilerek yer verilmemiştir. Somut gerçeklikler hakkında ön-hükümler vermeyi ve gerçek olamayacak kadar soyut ve arınmış bir formül olan «genel olarak Latin Amerika» formülünü bu gerçeklere zorla empoze etmeyi doğru bulmuyorsak, böyle bir tahlilin, ancak ayrı ayrı milletlerin özel durumlarıyla ilgili bir dizi ampirik incelemeler sonunda mümkün olabileceğini kabul etmemiz gerekir. Hatırladığım kadarıyla «Devrimde Devrim?», bu tür bir tahlilin değerini ne inkâr etmiştir, ne de küçümsemmiştir. (Zaten bir Marksist bunu nasıl yapabilir?) Yapılan sadece böyle bir tahlili var kabul ederek, geçici olarak üzerinde durmamak olmuştur. Ama bu tahlilin kitapta bulunmaması, ele alınmaması, ya da geliştirilmemiş olması başka şeydir; kitapta yok diye, yazarının, böyle bir tahlilin kitaba girmemesi gerektiği (onsuz da yapılabileceği), ya da giremeyeceği (girmesinin yersiz olacağı) kanısındaymış gibi sonucunu çıkarmak ise büsbütün başka şeydir.

Bunu söyledikten sonra, bir yana bırakılan meseleyi, yani geçici olan bir şeye dayan-

Gerilla savaşı

savaşlarının mihreri ve başka bir şey değildir

Yakalanıp hapsedilişimle ilgili olaylar, bunlar etrafında yürütülen ve gerçekleri tahrif eden yayınlar ve herşeyin üstünde Che'nin ezici gölgesi olmasaydı, «Devrimde Devrim!» her halde dikkatinizi çekmezdi. Bu önemsiz tartışmada Che'nin adını anacak olursam: okurken tuttuğu notlar bir gün yayınlanırsa, Kitap hakkındaki yargısının birçoklarınınkine ters düştüğü görülecektir. Kitap onun beğenebileceği kadar cesur ve yeteri kadar radikal değildi, fakat yine de görüşlerini yansıtmaktaydı.

manın uzun boylu mümkün olmadığı meselesini ayrıntılı olarak incelemenin gerekli olduğu aşıkardır sanıyorum. Önceliği olan diğer konu, her ne pahasına olursa olsun o anki pratiğin önceliği konusu uğruna, şimdiki kadar çok şeyin feda edilmiş olduğunu görerek, esaslı bir incelemenin artık çok gerekli ve çok acil bir mesele haline geldiği kanısına varmış bulunuyorum. Kışkırtıcı formüller değil de iyi-denenmiş kavramları kullanmak suretiyle, nankör ve bölük pörçük bir iş olan teorik araştırmalar ve tarihi, iktisadi ve sosyal incelemeler yapmak günümüzün gereği haline gelmiştir. Ütopik olarak bu ödevlerin yerine getirilmiş olduğu bir durumda bulunduğumuzu farzetsek bile, bir takım öncüllerden belli bir sonuç çıkarır gibi, bu durumun kendi başına politik eylem için bir yön çizilmesine yetmeyeceğini, hele başarıyı garantilemeye hiç yetmeyeceğini unutmamak gerekir. Gerçeğin kendisi akla uygundur, fakat ihtimaller her zaman öyle olmayabilir. Sadece, belki, matematik bir soyutlama olan ihtimaller hesabı teorisinin, elektronik beyinler için bir oyun, bir eğlence, yahut bir soyutlama olan nükleer savaş ihtimaline uygulanması, buna istisna teşkil edebilir. Ama, gerçek ve ciddi meseleler olan sınıf mücadelesi ve halk savaşlarına uygulanması kesinlikle mümkün değildir! Herhangi bir olaydaki mantık, ne Aristo mantığı, hatta ne de Spinoza mantığına uymamaktadır. Gerçek durumları değerlendirdiğimiz zaman, kendisinden şuurlu bir politik çizgi çıkarılabilecek stratejik bir seçme yapmanın en sonunda bir zorunluluk olduğunu görürüz. Devrimci bir çizginin başarısı için kitlelerin ve dâhi önderlerin azmi hâlâ bir ön-gerekliliktir.

2 — «Devrimde Devrim?»'in amacı, belirli şartlarda, özellikle silâhlı mücadelenin yürütülmesinde olduğu bir sırada, politika ile askerliğin birbirinden ayrılmasının sun'i ve tehlikeli bir durum yaratığını ve bu gibi durumlarda politikanın ancak büyük ölçüde askeri bir şekilde ifadesini bulabildiğini göstermekti. Şüphesiz bu herşeyi kapsıyan bir anlam taşımaktadır. Onun için, kesinlikle bu gibi özel durumları tanımlamaya hasredilmiş bir kitabın, tümüyle askeri ya da «teknik» görünüşlü konulara ağırlık verdiğine işaret etmek başka şeydir; politik meseleleri, kitleler arasında çalışmayı, sendikaları ve her zaman ve her yerdeki tüm devrimci sürecin ideolojik ve politik mücadelelerini konu dışı bırakarak, askeri meselelere gereğinden fazla ağırlık verildiğini ön-yargısını ileri sürmek büsbütün başka şeydir! Böyle çocuksu bir abartmayı ciddiye almanın gereği yoktur.

3 — Latin Amerika'da silâhlı mücadelenin gelişmesini mümkün kılacak şartları incelemek «Devrimde Devrim?»'in amacı değildi. Onun amacı, geçen on yılda gerçekten oluşmuş birkaç silâhlı mücadele hareketiyle ilgili kısa bir inceleme yapmaktır. Yani kitapta, «şartların olgunlaşmış olup olmadığı» meselesi değil, şartların hiç olmazsa örgütlü bir silâhlı mücadelenin ortaya çıkmasına yetecek kadar olgunlaştığı yerlerde nelerin olup bittiği ele alınmıştır.

Olup bitenlerden ve halen olmakta olanlardan, ileride olacak olanlarla ilgili dersler çıkarmak zorunludur. Günümüzde artık insanlar bilincin ve sosyal bilime sahiptirler, ve tarihi yaptıklarının farkında oldukları için, yaptıkları tarihin

nasıl bir tarih olduğunu bilmek istemektedirler. (Hiçbir şey yapmamak ta, tarihi yapma gerçeğini değiştirmez.)

Böylece, kendisinden kopyalar çıkarılacak bir ana-plân (belirli kökleşmiş bir geçmişten çıkarılan bir ana-plân ve geleceğin her yerde geçerli kopyaları) fikrini empoze etme açık teşebbüsü olarak derhal reddedilen, model fikrine geri dönmüş oluyoruz. Ama diğer taraftan, acaba diyorum — ve bu soruyu kendi kendime sık sık soruyorum — bu düşünce, Marksist metodun bir zorlaması olarak, bir kader gibi, kendimize rağmen kabullerimizi yönetmekte midir? Aynı şey Marksist olmayan metodlar için de söz konusudur, çünkü bu bir ölçüde bütün sosyolojinin meselesidir. Doğruluklarından veya kullanılan metodun sağlamlığından tamamen ayrı olarak, «olmakta olandan» ham ve nötr bir durumda çıkarılmış bulunan bu dersleri ileri sürmek mümkün müdür? Bu ileri sürülenler bir kanun gücüne sahip hâle gelmezler mi? Devrimci fenomenlerle ilgili objektif incelemeleri, geleceğe ait normatif bağlantılardan arınmış hâle getirmek elde midir? Nasıl bir kanun söz konusudur: Doğal mı («iki fenomen dizisi arasındaki sabit bağlılık» mi); yoksa sosyal ve ahlâkî mi («ideal olması gereken» mi); yoksa her ikisi de mi («imkânsız olan»ın aynı zamanda «benim için olması gereken» haline gelmesi mi)? Verilen gelişmelerin tasvirî bir tahlilinden, hangi noktadan itibaren muhtemel ve gelecek gelişmeler için (hiç olmazsa kanunda) geçerli bir kural tesbit etmeye başlanmış olur? Gerçeğin kendisinden değerler sahasına bir geçiş var mıdır? Varsa, hangi noktadan sonra böyle bir geçiş olur? Bütün bu oldukça akademik soruların muğlaklığı, belki de, Marksizmin aynı zamanda hem felsefî hem de sosyal statüsünün muğlak tarafına parmak basmış oluyor. Marksizm, eleştirici bir felsefeye bağlı olduğu gibi (ki bu eleştiriciliği hem kendi kendisine, hem de başkalarına yönelmiştir ve Marksizmin üstünlüğü de buradadır), bilimsel olma ünvanını da taşımaktadır. Marksizm aynı zamanda bir ideoloji de değil midir? Bu ideoloji, hem fertlerin gönüllü olarak bağlandıkları bir konu, hem de sosyal bir sınıfın, yani proletaryanın «tabii» bir ifadesi anlamına gelmiyor mu? En kötü ihtimalle, bu bilim de: ortodoksluğu, âyinleri, bildirileri, ahlâkî öğütleri, doğru-düşünme kullarları ile, geçmişteki benzerleri gibi dinî bir doğma, bir inanç konusu haline gelemez mi? (Üstelik bütün bunlar, gittikçe daha da fosilleşip acıklı hale gelmezler mi?).

Konu dışına çıktığı söyliyebilirsiniz. Katıyen: işte konu yine karşımızda. Bu kitaptan dolayı otuz yıl hapse mahkûm edildim. Kitap, mahkûmiyetim için en önemli delil sayıldı, içindekiler iddianamenin başlıca unsurlarını teşkil ediyordu. Yürütülen muhakeme suyu: Kitap, kesinlikle Latin Amerika gerilla hareketine ait faaliyetlerin, taktiklerin ve teşkilâtların tahlilini ihtiva etmektedir (buradaki mantıksızlığı bir yana bırakıyoruz). Bolivya gerilla hareketi (Che Guevara tarafından yönetilmekle beraber) aynı şekilde faaliyet gösteriyordu, aynı taktikleri kullanıyordu ve aynı teşkilâtlanma sistemini benimsemişti. (Acaba başka türlü olması mümkün müydü diye soran yok.) Onun için, bu ki-

tabın sahibi, Bolivya gerilla hareketinin ve onun «suçları»nın «entellektüel yazarı» sayıldı. Bir suçlu olarak da en yüksek cezayı hak etmişti, vs., vs. Şüphesiz, emperyalizmin beni etkisiz hâle getirmek için daha sağlam sebeplerle dayandığını düşünebilirsiniz. Fakat benim için en çarpıcı olan nokta, duruşmanın bu acaip ve aldatıcı muhakeme etrafında yürütülmesi ve bunun mahkûmiyetimin temeli oluşudur. Bu aldatıcı muhakemeyi çürütmek çok zordur. Çünkü bu muhakeme, son tahlilde, Marksizmin böğründeki bir çelişkiye dayanmaktadır (bunun araya girmesinin vak'aları açığa çıkarma baskısı altındaki mahkeme heyetince her zaman pek hissedilmeyecek bir yolda olduğu da bir gerçektir). Marksizmin bütün felsefî ve politik gelişmelerinde: mekaniklik ile iradeye bağlı olma arasında sık sık ortaya çıkan tartışmalarda, ekonomiye saygı ile vicdanın yüceltilmesinde, bilim olarak Marksizm ile hümanizm olarak Marksizmde, Kapital'in Marks'ı ile El Yazmaları'nın genç Marks'ında, vs. de hep bu çelişkinin var olduğu görülür.

Mektubumuzun konusuna ve derginizde tartışılan meseleye dönecek olursak, tasvirî olanla normatif olan arasındaki, gerçek hâdiselerle «model» arasındaki bu dengesizliğin, kitap ve makalelerde şuurlu olarak benimsendiği sonucunu çıkarabiliriz. Bir militan tarafından formüle edilmiş olan ve ilerleyen bir hareketin sadece bir yüzü olarak görülen herhangi bir politik teori için bunu hoş görmek lâzım. Şartların zoruyla bu yazılar bir anlamda devrimci mücadelenin örgütlenmesine katkıda bulunma amacıyla yazılmıştır denebilir. Fakat, yine de bu yazılar, açıkça ve basitçe, tecrübeden çıkan derslere dayanmaktadır ve bu yüzden de yeni tecrübelerle zıt düşebilirler.

4 — Kendi kendine örgütlenen ve millî çaptaki bir teşkilâtın ya da şehirlerdeki politik faaliyetlerden bağımsız, şurada burada patlamalara yol açacak izole askeri grupların en yalın ve ana-çizileriyle belirtilmiş şekli olan Foco ve bu adı alan teori şüphesiz ütopik bir kavramdır. Somut durumlarda, politik önderliğin ve örgütlenmenin karmaşık görevlerini açıklama yeteneğine sahip, tutarlı bir devrimci çizgi değildir. Bu sözde teoriyi yıkmak başka şeydir (üstelik kolay bir şeydir), karmaşık ve sakınılmıyan bir gerçeklik olan «halk savaşları» nı red etmek için bunu bir bahane yapmak ise büsbütün başka şeydir. Gerilla savaşı, bu halk savaşlarının mihreri ve sonucundan başka birşey değildir. Her geçen gün hesap gününü yaklaşmaktadır, bunun başka yolu da yoktur.

Bu söylenenler birkaç rasyonalizasyon ya da iyi niyet ifadesinden başka bir şey değil ve sizin eleştirilerinizin ayrıntıları ve kitabın metnine herhangi bir değişiklik getirmeye ne yazık ki, ne o ne de öbürü, yani ne sizin dergi ne de benim yazılar yanımda yok. Yanımda ne de Marksizm-Leninizm'in — klâsiklerinden herhangi biri var. Öyle sanıyorum ki, askeri sansür beni lehte aleyhte bütün kötü düşüncelerden korumak istiyor. Eskiden okuduklarımdan ve kendi yazdıklarımdan aklımda kalanlar var. Bunlara dayanarak, o önemsiz metinlerin muhtevalarını oldukça gerçeğe yakın bir şekilde verebildiği-

(Sayfayı çeviriniz!)

Senatoda yükselen ses milliyetçilik anlayışını açıkladığımız ordumuzun geleneksel sesiydi Kendisine yakışan tepkinin ilk belirtisi Sayın Başbakanı sınırlendiren de işte bu geleneğin, Sayın Madanoğlu'nun konuşmasıyla suyüzüne çıkmış olmasıdır Sayın General, ordunun bu niteliğini dile getirmiştir Emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin bunca gayretlerine rağmen...

Milli Ordu sorunu ve işbirlikçiler...

Hamdi
KONUR

Bütçenin Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi, yeni sorunlar diyemsek bile, yeni açıklamalar çıkardı karşımıza. Ordumuzun yüzde 95'i bilindiği gibi NATO emrindedir. NATO Amerikan öncülük ettiği bir anlaşma örgütüdür. Ve gayri millidir. Üzerinde tartışmalar sürüp gitmektedir. Bundan ötürüdür ki, milli amaçlara yönelik yeni birlikler kurma, yani NATO'ya bağlı olmayan, onun dışında yeni milli birlikler kurma teşebbüsümüz var. Herkesce bilinen bir teşebbüs. Bütçemizin, yaklaşık olarak dörtte birini her yıl ordumuza ayırdığımız halde, mevcut silâhları ulusal amaçlarımız uğruna, istediğimiz gibi kullanma yetkisine sahip değiliz. Bu konu da bir mektup dolayısıyla öğrenilmişti. Ülkemizde kurulan «tesis ve üsler» de de kumanda yetkisi bizim elimizde değil. Bir savaşa katılıp katılmamak bizim inisiyatifimizde olmadığı halde çıkacak, yani başkalarının çıkaracağı bir savaşta ilk hedef olacağımız da günlük basında çığnayan bir sakız haline geldi.

Tüm bunlar ve benzeri bir yığın yeni olmayan sorunlar biliniyor. Biz bundan dolayı «yeni sorunlar diyemsek bile» cümleciğini kullanıyoruz. Ve bu sorunlar öylesine açık-seçik ki, üzerinde tartışmalar bile yapılmıyor.

Bu durumun, bizim ordumuzda bir yansıması olmamalı mıydı? Böyle bir şeyi düşünmek bile abes. Halktan yana milliyetçi ve devrimci karakteriyle ün salan ve kendi halkının umudunu kendi halkının güvenliğini kendinde sürdürmesini bilen bir ordunun, böylesine şartlar içinde, «ulusal ordu olmayı» özlemesi kadar normal bir davranış olamazdı. Sayın General Madanoğlu, işte bu özlemi dile getiriyordu. Hem de ne kadar duygulu ve ne kadar açık bir konuşma ile.. «Güvenliğin temel örgütü olan ordu gücünün kaynağı, ulusunun sevgi ve desteğidir» diyordu. «Milleti kendisini ayakta tutacaktır. Onun içindir ki, ordu-millet kaynaşımı içinde ulusal ordu olmayı özler durur.»

Bu sözler sayın Başbakanı yeni açıklamalarla,

bugüne kadar alışmadığımız sınırlı bir tutuma itti. Hattâ daha da öte, sayın Generale bazı konularda, hem de Generalin pek iyi bildiği konularda dersler vermeğe kalktı. Tabii, biz bu tutumu ciddiye almadık. Ve bundan dolayı da, olayın bu yönü ile ilgilenmiyeceğiz. Bizim üzerinde duracağımız konu, sayın Madanoğluna ve onda ifadesini bulan «özlem»e gösterilen sınırlı tepkidir.

Sayın General orduyu küçümseyecek, sayın Demirel de Madanoğlu'na karşı orduyu savunacak! Böyle bir şey düşünülemez. O halde bu tepki nereden geliyor?

Az gelişmiş, ya da gelişmekte olan ülkelerde, burjuva sınıfının yerini yabancı sermaye acenteleri özelliğinde, işbirlikçi bir sınıf almıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında bu sınıf imparatorluk sınırı içindeki azınlıklarca temsil ediliyordu. Bu konuya başka bir yazımızda değineceğiz. Bu tür işbirlikçiler, kaptalist ülkelerin üstün kültürünün benimsenerek, kendi uluslarına karşı yabancılaştırmanın sonucu olarak, milliyetçiliğin yerine kozmopolitizmi benimsemişlerdir. Ve tüm üstyapı kuruluşlarını bu espri içinde eğitmek çabası içindedirler. Onların kendi uluslarına güvenleri yoktur. İşbirlikçi felsefelerine uygun olarak, mutlaka gelişmiş bir ülkenin kanadına altına sığınmaları lâzımdır. Aksi halde ulusal yaşantımızın tehlikeye düşeceğine inanırlar. Onlara göre, Amerikan tekellerini savunmak hür dünyayı, insanlık ideallerini ve onun yanında kendi uluslarını savunmak demektir!

Bununla birlikte, kozmopolitizmin karşısında olarak bir de uluslararası tekeli kapitalizmle savaş halinde bulunan az gelişmiş ülke halklarının bağımsızlık savaşını yürüten gerçek milliyetçilik anlayışları vardır ki, bu anlayış, olayları kendi öz halkının yararı açısından yorumlayarak tutum ve davranışlarını kendi halk yığınlarının yararına değerlendirir. Bu da, kozmopolitizmin karşısındaki halkçı milliyetçiliktir. Emperyalizm bu türden milliyetçiliği kınar ve: «Barutun icadın-

dan bu yana en tehlikeli silah» olarak niteler. Emperyalizmi, yani uluslararası tekelleri en çok korkutan da, işte bu tür, kendi halkını yoksulluktan, sömürden ve her türlü kölelikten kurtarma amacı güden ve sosyal mücadeleyi bu yönde sürdüren milliyetçiliktir. Emperyalizmi de, kapitalizmi de reddeden Atatürkçü milliyetçiliğin özünde bu espri vardır. Ve buna bağlı olarak Atatürkçü felsefe içinde eğitilen ordumuzun milliyetçilik anlayışında da bu anlayış özü teşkil eder. Oluşumu, emperyalizm ve kapitalizme karşı yürütülen ilk kurtuluş savaşından gelir. Ve bunlar dünya yüzünde varoldukça, Atatürkçülüğün de var olacağı tabiidir.

Şimdi böylesine bir tablo içinde tarafların yeri neresidir?

Amerikan gazetleri sayın Başbakanımızın Amerikan taraftarı olduklarını açıkça yazdılar. Bu demektir ki, Başbakanımız kendi ulusunun kalkınıp mutluluğa ulaşmasını, tekeli kapitalist bir devlet olan Amerika ile işbirliğinde görüyor. Aslında ise, Emperyalist ülkelerin yaşaması, bizim gibi az gelişmiş ülkelerin, bugün, içinde bulunduğu şartların sürdürülmesine bağlıdır. Bizim yoksulluğumuz sağlar Amerikanın zenginliğini. Böyle bir ilişkinin, sayın Başbakanımızı, gerçek milliyetçiliğe değil de kozmopolitizme iteceği tabiidir.

Sayın Madanoğlu'nun tam tersi. Ve şöyle ifade ediyor sayın General bu tersliği. «Yabancı sermayenin sunduğu geliştiricilik, erinde sonunda geciştiriciliğe dönüşür ve yerli aracı (...) bilerek bilmeyerek işbirlikçi olur çıkar.»

Ve kendi milliyetçilik anlayışını da, kendi öz halkının mutluluğu açısından olarak şu sözlerle belirtiyor: «Sayın senatörler, toprak reformu yapılmadan, sosyal adalet sağlanmadan, milli gelir dağılımı yapıcı bir bileşime sokulmadan, sanayileşmenin temeli atılmaz ve kalkınma gerçekleştirilemez.»

Başbakanın tüm bunlara cevabı, sayın Madanoğlu'nu ayıplamak ve kınamak olmuştur. Demek ki, taraflardan birisi kendi ulusunun mutluluğunu tekeli kapitalizmin, yani emperyalizmin yanında ve «her mahallede milyoner yetiştirme amacıyla onunla yapılacak olan işbirliğinin kaderinde görüyor; diğeri de kendi ulusunun mutluluğunu toprak reformunda, sosya adaletin sağlanmasında, milli gelirin adalet üzere dağılımında ve yabancı sermaye dışında, kendi maddi ve manevi potansiyelini harekete getirmekte görüyor.

Bu iki farklı görüşü, böylece tesbit ettikten sonra, şimdi sayın Başbakanın olağanüstü siniri tepkisinin nereden geldiği konusuna geçelim.

Burada da önce, sayın Demirel'in bu sözlerinden, ordu anlayışının ne olduğu bilinmelidir. Açık ki, sayın Başbakan generale cevap vermiş sayılmaz. Sayılmaz ama, diyalog da «Bayram haftası... Mangal tahtası» değildir. Farklı açılardan değerlendirilen bir ordu anlayışı ile karşı karşıyayız. Açık olan, sayın Başbakanın, Türk ordusu ile halkının ilişkisi üzerinde yeterince fikir sahibi olmadığıdır. Ona göre, her yerde görüldüğü üzere ordu, belirli bir topluluğun içinden çıkan ve bilinen sorumluluklarla görevlendirilmiş bir örgütten ibarettir. Yani, ordu, iktidardaki sınıfın yararına öncelik taniyan bir güvenlik kuruluşudur. Ve Milliyetçi olup olmadığının ölçüsü de bu açıdan değer kazanır.

Debrayın cevabı

mi ümidediyorum. Katiyen, sonradan, onların ihtiva ettiği herşeyi meşrûlaştırmak niyetinde değilim. Niyetim sadece onları hak ettikleri çok mütevazı yerlerine iade etmektir.

Yakalanıp hapsedilişimle ilgili olaylar, bunlar etrafında yürütülen ve gerçekleri tahrif eden yayınlar ve herşeyin üstünde Che'nin ezici gölgesi olmasaydı, «Devrimde Devrim» herhalde dikkatinizi çekmezdi. Bu önemsiz tartışmada Che'nin adını anacak olursam: okurken tuttuğu notlar bir gün yayınlanırsa, kitap hakkındaki yargısının birçoklarınıninkine ters düştüğü görülecektir. Kitap onun beğenebileceği kadar cesur ve yeterli kadar radikal değildi, fakat yine de görüşlerini yansıtmaktaydı. Latin Amerika üzerine olan iki makaleye gelince, onlar çok eskiden, burjuvazi sayesinde o sıralarda çok değer verdiğimiz edebî çalışmaların yanısıra kaleme alınmışlardı. Bunların, olayları şöyle gözden geçirici nitelikte makaleler, Avrupalı okuyucular için yazılmış taslaklar olduklarını ayrıca belirtmem lüzum yok. Ve bütün bunlar, hiçbir za-

man, katı bir şekilde birbirinden çıkarılan bir «tezler» bütünü, yerleşmiş bir sistem, ya da bir «plân» in son tanımlaması olmak iddiasını ne taşımıştır, ne de taşıyabilirdi. Devrimci eylem yanında böyle bir terminoloji o kadar ürkütücüdür ki, insan gülümsemeden edemez.

Aziz Huberman ve Sweezy, sizin DERGİ'nin yaz sayısının bana ayrıldığı sürprizini öğrendikten sonra aklıma gelen, biraz dengesiz ve başıboş düşüncelerimi oldukları gibi size gönderiyorum ve bundan herhangi bir entellektüel utanç duymuyorum.

Biraz şahsi olan son bir söz daha. Çok okunan ve saygı duyulan derginize zaman zaman hayli sert bir şekilde çıktığım oldu. Bunun, günümüz devrimci hareketi içinde bugün en temizi olduğunu gördüğümüz bir hareket hakkında, bir ara MONTHLY REVIEW'nun şüphe, karışıklık ve zehir saçıcı eğilimi yansıttığını görmem verdiğini ve birçok okuyucunuz tarafından da paylaşılan hayal kırıklığı anında olduğunu bilmenizi istiyorum. Hâdiselerin bu değersiz sürtüşmeleri sifıra indirdiğini sanıyorum. Artık günü geçmiş bir süreden beri size bu açıklamayı borçluydum. Rüzgâr gibi geçti...

Yurt dışındaki öğrencilere baskı yapılıyor

Bir yılı aşkın bir süredir Almanya'daki işçi ve öğrenci örgütlerinin devrimci eylemlerini engelleme çabasında bulunan iktidar ve onun dışarıdaki memurları Anayasaya aykırı yönetmeliklere dayanarak öğrencilerin düşüncelerine baskıyı arttırmışlardır... Durumu tartışmak ve gerekli tedbirleri düşünerek, Anayasa dışı harekete karşı koymak için Frankfurt yöresinde Almanya Türk Öğrenci Federasyonu'nun çağrısı üzerine toplanan Almanya'daki Türk Öğrenci Temsilcileri oybirliğiyle aşağıdaki bildiriye yayınlamaya karar vermişlerdir.

Almanya Türk Öğrenci Federasyonu'nun (A.T.Ö.F.) 13 ile 16.3.1969 tarihleri arasında Frankfurt yakınlarındaki Schloss Hausen'de düzenlediği 2. GENKLİK SEMİNERİ'ne katılan öğrenciler, aşağıdaki noktalarda görüş birliğine vararak, bu hedeflerin kamu oyuna iletilmesine oy birliği ile karar vermişlerdir:

1 — Biz Almanya'daki Türk öğrencileri, egemen sınıfların ülkemizin geleceğini karanlıklara götüren yasa dışı davranışlarını büyük bir bir endişeyle karşıyoruz. Bu durum, Türk toplumuna karşı olan sorumluluğumuzu ve bundan çıkacak ödevleri yüklenme zorunluluğunu arttırmaktadır. Bu günkü çevremizde ve gelecekte üzerimize alacağımız görevlerin gerektirdiği koşullar altında, **Türkiye'nin ulusal bağımsızlığını ve Anayasamızın öngördüğü de-**

mokratik düzeni fiilen gerçekleştirme yolunda bütün gücümüzle çalışacağız. Amacımız, TÜRKİYE'NİN EKONOMİK VE SİYASAL DIŞ BAĞIMLILIKTAN VE BU DÜZENİN YÜRÜTÜLMESİNE ARACI OLAN İÇ SÖMÜRÜCÜLERDEN KURTARILMASI VE BU AMAÇ ÇEVRESİNDE, KURULU DÜZENİN BASKISI ALTINDA TUTULAN TÜRK HALKININ BÜTÜN İLERİCİ VE DEVRİMCİ GÜÇLERİNİN BİRLEŞTİRİLMESİDİR.

2 — Bu amaç, bizlere, içinde bulunduğumuz yakın baskıları da unutturmamalıdır. Artık yurt dışındaki gençlerin yurt sorunlarına eğilmeleri ve Türkiye'nin gerçek çıkarlarına hizmet etmelerinin ne denli metodlarla önlenmek istendiği apaçık ortaya çıkmıştır.

«Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidar» zamanında çıkarılan ve demokrasi anlayışına uymayacak biçimde öğrencilerin temel haklarını kısıtlayıcı bir nitelik taşıyan «TÜRK ÖĞRENCİLERİNİN YABANCI MEMLEKETLERDE OKUMALARI İLE İLGİLİ YÖNETMELİK», öğrenciler üzerindeki bu baskı düzeninin başlıca aracıdır.

Eşine totaliter bir rejimle yönetilen İran ve Yunanistan'da bile raslanmayan bu yönetmelik, açık bir ifadeden uzak elastik maddeleyle, öğrencilerin burs ve dövizlerinin keyfi kararlarla kesilmesine yol açmaktadır. Öyle ki yönetmeliğin 21. maddesi Millî Eğitim Bakanlığı'nın Almanya Bölgesindeki bir görevlisine, Anayasamızın yalnız bağımsız Türk Mahkemelerine verdiği yargı yetkisini tanımakta ve egemen sınıfların çıkarlarına aykırı davranışlarda bulunan öğrencilerin, «yurdumuzun şeref ve itibarını kırıcı»

veya «yüksek menfaatlerine aykırı» hareketlerde buldukları gerekçesiyle vatan haini ilân edilerek «Türkiye'ye geri alınabilmelerine» (!) imkân vermektedir.

Sözü geçen yönetmeliğin son zamanlarda kasıtlı olarak ilerici güçleri yıldırma amacıyla uygulandığını göz önünde tutan Almanya Türk Öğrenci Federasyonu, bu seminerinde yeni bir yönetmelik taslağı hazırlamış, ve bunu Millî Eğitim Bakanlığına kabul ettirmek ve öğrencileri bu yönde uyarmak için yoğun bir çalışmaya girmeye karar vermiştir.

3 — Bu arada üzerinde durulan çok önemli bir husus da, hâlen görevli bulunan Millî Eğitim Bakanlığı görevlisi Ali Rıza Özgüç'ün egemen çevrelere angaja bir duruma gelmesidir. Kendisi bu uğurda, yürürlükte bulunan yönetmeliğin maddeleri kasıtlı olarak birbirine karıştırmakta ve egemen çevrelerin çıkarlarına dokunan her türlü gençlik hareketini daha başlangıcında baltalayabilmek için bu yönetmeliğin dahi sınırları dışına çıkarak yetkilerini aşmaktadır. Bununla da yetinmiyerek öğrenciler arasında, çeşitli belgelerle tesbit ettiğimiz bölücü faaliyetlerde bulunan ve bir takım jurnacılar da istifade yolunu seçen A. R. Özgüç'ün bir memur tarafsızlığı ve hukuk devleti anlayışıyla bağdaştırılması mümkün olmayan bu tutumunu şiddetle yere ri z.

Aynı zamanda Almanya bölgesi Kültür Ateşesi olan A. R. Özgüç'ün Türk kültürünü yabancı memleketlerde yayma konusunda ne gibi çalışmalar yaptığını da bilmek isteriz.

Bütün öğrenci arkadaşların yukardaki noktalara önemle dikkatlerini çekerken, bu baskının yakın gelecekte olayların gelişmesiyle daha da artacağına işaret etmek yerinde olacaktır.

ALMANYA TÜRK ÖĞRENCİ FEDERASYONU

Şu var ki, çağımızda bir ordunun, bağlı bulunduğu ulusun fertlerinden meydana gelmesi ve kendi ulusunun hal ve gelecekteki güvenliği ni sağlamakla yükümlü bulunması, milliyetçiliği için yeterli olmuyor. Belirli bir açıdan, teorik tanımlama ile zorunlu uygulama arasındaki çelişkiler çağımız insanını yanıltmayacak kadar açıklığa kavuşmuştur. Güney Amerika Ulusal ordularının kendi uluslarıyla ilişkileri... burnumuzun dibinde İran ve Yunan ordularının içinden çıktıkları toplumlarla olan ilişkileri... Amerikan ordularıyla işbirliği halinde olan Güney Vietnam ordusunun içinden çıktığı kendi ulusuna reva gördüğü tutum vb. Bunların hepsi de birer millî ordudur Sayın Başbakanımıza göre. Öyle ki, kendi halkını kurşuna dizen, kendi gençlerini dipçikten geçiren, emperyalizmle işbirliği yapan Millî ordu!

Demek ki, bir ordunun ulusal niteliğini içinden çıktığı ulus ilişkisi açısından almak, o ordunun milliyetçiliğini karakterlendirmekte yeterli değildir. Arada bir boşluk var. İşte, bizim ordumuzun özelliği, aradaki bu boşluğu dolduran niteliklidir. Ve bizim milliyetçilik anlayışımızı dile getirir: gerek iç ilişkilerde, gerek dış baskılarda, ne zaman darda kalsak, biz, toplum olarak başımızı ona çevirir, tüm umutlarımızı onda toplarız. Ve bugüne kadar da bu umutlarımız boşa çıkmamıştır. Milletçe alışkanlık haline gelmiştir bu tutum ve bu davranış. Bunu bir örnek, daha da açabiliriz. 27 Mayıs arifesindeydi. Gençler coplanıyor, yüksek okullar, düşman karargâhıymış gibi kurşun yağmuruna tutuluyordu. Kulak fısıltıları, Kayseri ve Konya'da hazırlanan irtica ordularının dehşetini alabildiğine yaymaya çalışıyordu. Tahkikat Komisyonları, Vatan cephesi denilen örgütlenme faaliyetleri radyo yayınları her tarafa dehşet saçıyorlardı. Güvenilir bir kurum kalmadığı bir anda tüm gözler orduya çevrildi. 27 Mayıs'ı izleyen günlerdeki coşkunluk hâlâ hatırlardadır. Coplardan ve polislerden ka-

çan gençlerimizin subaylarımıza sığındıklarını gözlerimiz buğulanarak ve göğüslerimizi kabartarak hatırlıyoruz. Ne zaman bir zulümle karşılaşsak, gözlerimiz ordumuza çevrilir. Ne zaman bir tehditle karşılaşsak, gözlerimiz ordumuza çevrilir. Ordumuz bizim her şeyimiz. Tüm ümitlerimiz onda toplanmıştır. Biliriz ki, o, halkının yanındadır. Biliriz ki, devrimci atılışlara bugüne kadar öncülük etmiştir. Bunların hiçbirisi rastgele değildir. Seneler bizi böyle alıştırmıştır. Bugün de öyle, gençlerimiz, öğrencilerimiz sıkıştıkları anda çevrelerinde bir subay ararlar. Ve onu görünce de yüz çizgilerinde bir yumuşama, bir emniyet ve rahatlama belirir. Bugün 20 binlik irtica silâhlanmasına ve emperyalizmin yeni savunucuları, faşist özentisi komando örgütlerine rağmen, tüyümüzü bile kıpırdatmadan huzur içinde beklememiz de ona olan güvenimizdir. Alışkanlıkla biliriz: ordumuz devrimci hareketin yanındadır. Halkla beraberdir. Gelişmiş bir yığın ülkelerde ordu egemen sınıfın yanında ve onun çıkarının koruyucusudur. Bizde bunun tam tersi, ordu mazlum halkın yanında ve onun çıkarının koruyucusudur. Kapitalist yoldan kalkınabileceğini sanan az gelişmiş bir yığın uluslarda ordu, emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin yanındadır. Bizde bunun tam tersi. Ordumuz emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin karşısında ve ilk kurtuluş savaşını vermiş olarak dünya tarihlerinde yerini almış bir ordudur.

Bunun, neden böyle olduğunu kimse açıklama ihtiyacını duymaz. Böyledir işte. Belki subaylarının halk çocukları oluşundadır. Belki yaşantılarının halkın yaşantısından farksız oluşundadır. Vel belki de, saydıklarımızın hepsinin bir arada bulunuşundadır. Geleneği budur ordunun.

Emperyalistler ve onların yerli işbirlikçileri ordumuzun bu özelliğini farketmişlerdir. Onu hem halk kökeninden koparma, hem halktan ayrıcalığına itme ve hem de beyin yıkama gay-

retleri buradan gelir. Ve bütün güçlerini bu gayret üzerinde toplamışlardır. Bu gayretin başarılı bir sonuca ulaştığı ümidine kapıldıkları bir sırada, sözüne güvenilir, gerçekten itibarlı bir General, ordunun duygularını dile getirmişçesine: «Güvenliğin temel örgütü olan ordu gücünün kaynağı, ulusun sevgi ve desteğidir» diyordu. Milleti kendisini ayakta tutacaktır. Onun içindir ki, ordu-millet kaynaşımı içinde ulusal ordu olmayı özler durur.» Bunca çabaya rağmen böyle bir sesin yükselmesi, emperyalist cephe ve onun uydularında hayal kırıklığı yarattı. Sayın Generale gösterilen hiddetin ilki buradan geliyor. Emperyalizmin «Ulusal» sözcüğüne karşı özel bir duyarlılığı vardır. İki de bir: «... ulusal ordu olmayı özler durur.» Cümlecini tekrar ederek hiddete kapılma, bunedenlidir.

Başbakan birşeye daha çok sinirlenmişti: «Ordu, yabancı ve yerli şirketlerin ortaklığında ticarete itilmenin ne demeğe geldiğinin Türk ordusu, dünya görüşünde olsun, yurt sorunlarında olsun, gereği kadar değilse bile yeteri kadar bilinçlenmiştir.»

Bütün bu sözler ordu üzerinde oynanmak istenen oyunların boşa gittiğini isbatlıyordu. Sena-toda yükselen bu ses, milliyetçilik anlayışını yu-karıda açıkladığımız ordumuzun geleneksel se-siydi. Kendisine yakışan tepkinin ilk belirtisi. Sayın Başbakanı sinirlendiren de işte bu gelene-ğin, Sayın Madanoğlu'nun konuşmasıyla suyü-züne çıkmış olmasıdır. Sayın General, ordunun bu niteliğini dile getirmiştir. Emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin bunca gayretlerine rağmen...

İşte biz, bunlardan ötürü deriz ki: «sinirlenip hiddete kapılmalar, sayın Madanoğlu'nun kişili-ğinde ordumuzun geleneksel tutum ve davranı-şınadır.

İTÜ'de cemiyet seçimlerini devrimciler kazandı

İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Cemiyeti seçimleri tamamlanmış bulunmaktadır. 6 Fakülte de yapılan seçimleri devrimci gençler ezici bir çoğunlukla kazanmışlardır. Böylece 12 Nisanda yapılacağı ilân edilen Birlik kongresinin sonuçları aşağı yukarı belirlenmiş olmaktadır. Zira Birlik Yönetim Kurulunu seçecek 120 delegenin 120 si de sol kanattandır.

Bundan bir süre önce yapılan Mimarlık ve Kimya fakülteleri öğrenci cemiyeti kongrelerinde devrimcilerin karşısında hiç bir grup olmadığı için oybirliği ile seçimi almışlar, İnşaat Fakültesinde Kemalist'ler, sağcı çığır grubunun aldığı oyların iki mislini almışlar, Makina fakültesinde devrimciler 242 oy, faşistler 108 oy, Elektrik fakültesinde Anti-emperyalist grup 139, Sosyal Demokratlar ise 112 oy almışlardır.

Görüleceği gibi Devrimcilerin aldığı oylar, diğer grupların aldığı oyların çok üstündedir. Bu sonuç, İTÜ'nün devrimci eylemde önümüzdeki yıllarda daha tutarlı ve etkin olacağı yolundaki inancı kuvvetlendirmektedir.

İTÜ. Öğrenci Cemiyetlerinin yeni başkanları şunlardır:

İnşaat Fakültesi Öğrenci Cemiyeti Bşk.: İmdat Anaç, Mimarlık Fak. Öğrenci Cemiyeti Bşk.: Sağkal Özbek, Makine Fak. Öğ. Cemiyeti Bşk.: Ömer İnce Elektrik Fak. Öğ. Cemiyeti Bşk.: Osman Bahadır.

Ege üniversitesinden haberler

«NATO'ya ve 6. Filo'ya hayır» haftası dolayısıyla FKF. ODD. ve diğer devrimci kuruluşlarca yürütülen eylem devam etmektedir. Bildiri ve afişlerle Nato ve Amerikan emperyalizmi lanetlenmektedir.

Bu arada Ege Üniversitesinde bir konferans veren Türkkaya Ataöv Nato'dan çıkmamızı, Amerika-üsleri, ikili anlaşmaları ve sömürü düzeniyle Türkiye'den çıkarılınca kadar mücadele edilmesi gerektiğini savunmuş ve özetle şunları hatırlatmıştır:

Türk — Amerikan ilişkileri, 1830 da İstanbul'a gelen iki Amerikan zırhlısı ile başlamış olup, kendisi de ticarî teşebbüsler peşinde olan gemi kaptanı Osmanlı'lara, bir ticarî yönü de bulunan anlaşma imzalatıyor. Anlaşmanın Türkçe metninde, Türkiye'de suç işleyen Amerikalıların Türkiye'de yargılanacakları, fakat cezalarını Amerika'da çekecekleri yazılı. İngilizce metninde ise yargılanmanın da Amerikan makamlarınca yapılacağı kayıtlı. Sivas kongresinden sonra Erzurum'a giden bir Amerikan heyeti, Amerikan sermayecilerinin Türkiye'ye yatırım yapmak iste-

diklerini, ancak bu sermayeyi korumak için bir miktar Amerikan askerinin de getirilmesi gerektiğini savununca Kâzım Karabekir'den «Bu bir işgaldir» sözü, halktan da aleyhte gösteriler ile karşılık görüyorlar. General Harbord, «Her türlü mücadeleyi verdikten sonra yine de kazanamazsınız, ne yapacaksınız?» dediğinde, Mustafa Kemal'den şu karşılığı alıyor: «Kurtuluşu için mücadele eden bir millet mutlaka mücadeleyi kazanır. Kazanamazsa zaten ölmüş demektir..» 1923'te imzalanan Amerikan — Türk ticaret anlaşması Amerikan senatosunda tartışılırken bir senatör Atatürk için «Timur kadar canî, Cengiz Han gibi kafataslarından yapılmış bir piramidin üstüne oturtulmuş, şişirilmiş bir kahraman olduğunu» söylüyor, Türklerin uyar uluslar dışında kalmış barbarlar olduğu iddia ediyor. İlk Vaşington büyükelçimiz düşmanca gösteriler altında ve polis kordonu sayesinde oteline gelebiliyor. İzmir'e çıkan Yunanlıları getiren iki Amerikan zırhlısı, sonra aynı Yunanlıları 9 Eylülde denizden toplayıp götürüyor.»

• 18 Mart'ta Ege Üniversitesinde Çanakkale Şehitlerini Anma günü dolayısıyla bir konuşma yapan İhan Selçuk, Çanakkale zaferinin 1917 devrimini ve böylece de Sovyetlerin, Ulusal Kurtuluş Savaşımızı desteklemesini etkilediğini belirtmiş, Sivas kongresinde Amerikan mandacılarının yenilip «Ya bağımsızlık. Ya ölüm» diyenlerin kazandığını anlatıp «Peki, ya şimdi ne olacak?» demiştir. Emperyalizm'den kurtulmamızın bütün ulusal sınıfların geniş cephe kurmaları ile mümkün olabileceğini savunmuştur.

• Geçen haftaki Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrenci Birliği seçimlerini «Devrim Grubu» CKMP ve AP. lilerin «İşık Grubu» ve ortanın solcularının «Eylem Grubunun» toplam oylarına ulaşarak tek başına kazandı Bunda, devrimcilerin Anti-emperyalist eylemdeki yoğun ve öncü çalışmalarının büyük etkisi olmuştur. İnönü'nün Anti-emperyalist hareketlere karşı çıkan beyanında ortanın solunun kaybında büyük rolü olmuştur.

• 18 Martta Ege Üniversitesinde yapılan «Demokratik Üniversite» konulu oturumda, özel okulların aynen muhafazasını ve öğretim üyelerinin özel okullarda çalışmalarının bir sakıncası bulunmadığını ve bunun Full-Time'in kapsamında sayılması gerektiğini savunan rektör Mustafa Uluöz salonu dolduran öğrencilerin büyük tepkisi ile karşılaşmış ve sinirli bir şekilde salonu terketmiştir.

Sonra söz alan öğrenci Yılmaz Akalın ve Ali Karşılıyan rektörün sözlerine şiddetle çatmışlar, demokratik bir üniversite'nin tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülkede gerçekleşebileceğini belirtmişlerdir.

Asistan Timur Karaçay, örnek olarak Türkiye'deki toprakların yüzde 90 ının çölleşme ve kayma tehlikesiyle karşı karşıya olmasına rağmen, asistanlık tezi olarak «Lâle Soğanı» konusunun verildiğini belirtmiştir.

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğrenci derneği seçimi

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği 1. Genel Kurul toplantısı 28.3.969 da öğleden sonra TÖS salonunda yapılmıştır. Yönetim kuruluna tamamen devrimci öğrenciler seçilmiştir. Kongre sonunda, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu TRT Kanununu ve Avukatlık Kanununu protesto eden ve Bağımsız Türkiye için mücadeleyi öngören bir bildiri yayınlanmasına karar verilmiştir.

sosyalist literatürde terimler ve kavramlar

KARŞITLARIN MÜCADELESİ ÇELİŞKİ MEMLEKETİMİZİN BAŞ ÇELİŞKİSİ

Memleketimizde, kemalist dönemde, 1930 larda, Türkiye siyasi bakımdan bağımsızken ve Türkiye içindeki feodal unsurlar tasfiye edilmemiş (yani tam olarak ikincil plâna itilmemiş, ikincil yön haline gelmemiş) olmakla birlikte geriletilmiş durumda iken Türk toplumundaki baş çelişkinin proleterya - burjuvazi çelişkisi olması şartlarına oldukça yaklaşmıştı. Bu dönemde sosyalistlerin ağzında «kahrolsun burjuvazi» gibi bir slogan, bir ölçüde, doğru bir slogan sayılabildi.

Ama son 25 yıl içinde Türkiye'de anti-demokratik karşı-devrimin derece derece gerçekleşmesiyle ve emperyalizmin işbirlikçisi sermaye çevrelerinin ve feodalitenin toplumda egemen duruma gelmesiyle ve Kemalist Dmokratik devrimin Türk halkına sağladığı kazançların birer birer yitirilmesiyle Türkiye emperyalizmin vesayeti altına girmiş bulunmaktadır. Ve feodal unsurlar bir kez daha önemli duruma geçmişler, baş kaldırmışlardır. Onun için proleterya-burjuvazi çelişkisi ikinci plâna geçmiş, millici güçlerin (şehir ve şin tek ölçüsü, işçinin ve köylünün sözünü etmek değil, bunlarla fiilen ilişki kurmaktır. Ya-

Diyalektiğin kanunları

11

ni, halk oyuncusunun oyununa halk gelmelidir.

Halkın bugüne kadar «tiyatro» kavramından anladığını bir kalemde silmek kolay iş değildir. Hem halk böyle olumsuz bir peşin yargıya sahip olmasa bile, durup dururken tiyatroya gitmek gereğini de duymaz. Ancak orada kendinden birşeyler bulursa, özüyle ve biçimiyle kendi özlemlerini yansıtmış görürse ilgilenir. Bütün bunları sağlamak, derin araştırmaları göze almayı, usanmaksızın denemeler yapmayı gerektirir. Sanatçılar, bu sınavlardan başarıyla çıktıktan sonra «Halk Oyuncuları» ünvanını hakeder.

Dostça söyleyelim: «Halk Oyuncuları» kuruluş dönemindeki tercihleriyle halkımızın özlemlerini yansıtmaktan uzak kalıyordu. Ama Pir Sultan oyunuyla, bu yönde dev bir adım atmışlardır. Daha başlangıçta, halkın bu oyuna ilgi göstereceği umudunu veren işaretler vardır.

Halk Oyuncuları'nın, bu işaretlerden gereken sonuçları çıkartacağını umuyoruz.

Attıkları adımdan ötürü kendilerini bir daha kutlarız.

Tabii Senatör Haydar Tunçkanat'ın bu ikili anlaşma üzerine yaptığı açıklamaların son bölümünü yayınıyoruz. Ülkemizde buna benzer daha birçok ikili anlaşmalar vardır. Askeri olanı, ekonomik olanı, politik olanı.. TÜRK SOLU bunlara ait yayına Sırası geldikçe ve fırsat buldukça devam edecektir. Ta...ki ülkemiz tam bağımsız oluncaya dek!

Yeni bir ikili anlaşma

Haydar
TUNÇKANAT

AÇIKLAMA: Görülüyor ki Şirketin her hareketi en ince teferru atına kadar Amerikanın Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D. tarafından teftiş ve kontrol edilecek, ticarî ve diğer teknik sırları onlara açık bulundurulacaktır. A.I.D.'nin izni olmadan bir adım dahî atılmayacak ve bir kuruluş sarfedilemeyecektir. Ve bu teslimiyet 40 sene devam edecektir.

ABD, ANLAŞMANIN HÜKÜMLERİNİ İSTERSE UYGULAMIYACAK

Bölüm 3007 «Kanunî haklardan feragat edilmediği: İşbu anlaşma gereğince A.I.D. lehine tahakkuk eden herhangi bir hak, yetki veya kanun yoluna baş vurma haklarının icrasında gecikilmiş veya icrasının ihmal edilmiş olması, bu gibi hak yetki veya kanun yoluna başvurma hakkında feragat edildiği anlamında yorumlanmayacaktır.»

AÇIKLAMA: Bu bölümde A.B.D.'nin bu anlaşmadan doğan haklarını herhangi bir sebeple herhangi bir zamanda kullanmamış olmaları bu kanunî haklarından feragat edildiği anlamına gelmediği belirtiliyor. Bunun bir diğer anlamı ise durum ve şartların uygun olmadığı zamanlarda bu anlaşmanın bazı hükümlerini A.B.D. isterse uygulamıyacak, veya bu anlaşmadan doğan haklarını kullanmayacaktır. Fakat, durumu uygun gördüğü, yani siyasî baskısını sürdürmek ve kendi çıkarlarını korumak gerektiği zamanda, bu anlaşmadan doğan bütün haklarını kullanacaktır.

BU ŞAHSIN ADINI VE ALDIĞI ÜCRETİ SORALIM

302 C) Bölüm 302 (a) ve 302 (b) «Uygun şekilde maden işletme imtiyazı ve rüdvans anlaşması ile ilgili olarak tevdi edilen mukavele ve diğer anlaşmaların her biri işbu evrakta tarafeyni hukuken bağlayıcı ve muteber mevcut hükümler çerçevesinde vacibüicra olması, bunun gibi bir her bir evrakın yürürlükte olması ve evrakta zikredildiği üzere temerrütsüz muteber olması ve işbu evrakın her birinin muteberliğinin ihlâl edici (veya buna istinat eden) herhangi bir takibat, dava, duruşma veya kanunî araştırma muallâkiyet veya ihtar ve tehdit bulunmaması ve işbu evrakın her birinin berat, yönetmenlik, anlaşma, lisans kanun veya hükümetçe tatbik edilen kaide ve nizamları ihlâl etmediği ve tecavüzkâr olmadığına dair Hukuk Müşavirliğinin A.I.D.'ce kabule şayan görülecek bir mütalâası.»

AÇIKLAMA: Bundan evvelki madde ve bölümlerin eleştirilmesi sırasında anlaşmanın Anayasaya, kanunlarımıza aykırı olarak kurulan bu şirketi ve bu anlaşma ile yüklenilen ağır şartları belirtmiş bulunuyorum. Yine bu bölümde de bu anlaşmanın kanun veya hükümetçe tatbik edilen kaide ve nizamları ihlâl etmediği ve tecavüzkâr olmadığı yolunda A.B.D.'nin Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D.'ye yine onun şayanı kabul göreceği bir mütalâanın verilebilmesi imkânsızdır. Buna rağmen hâlen bu anlaşma işliyebiliyorsa, bu şayanı kabulü mütalâayı vermiş olan şirketin Hukuk Müşavirini tebrik etmek is-

terim. Ayrıca bu şahsın adının ve almakta olduğu ücretin de Sayın Bakan tarafından açıklanmasını rica ederim.

TADİL ANLAŞMASININ RÜŞVET MADDESİ

(X) «Şirket, kredinin sağlanması ile veya işbu anlaşmaya müteallik olan, yahut anlaşma tahtında finanse edilen herhangi bir icraatta bulunulması ile ilgili olarak, Şirketin veya şirketin bildiği kadarı ile başka bir şahsın şirketin daimî memur ve müstahdemlerine muntazam ödenen ücretlerle gerçekten taraf teşkil ettiği veya malûmattar bulunduğu meslekî, teknik veya benzeri hizmetler karşılığı, olan ücretler dışında (ödemenin yapılmış mı bulunduğunu yoksa şarta muallâk olarak mı yapılacağını da bilmek suretiyle) komisyon, ücret ve ödeme namları altında herhangi bir ödeme veya kabz işleminde bulunmamış olduğunu ve bulunmayacağını ve bu kabul her hangi ödemenin baliği A.I.D.'ce gayrı makul görüldüğü takdirde, adı geçen baliğ A.I.D.'ce kabule şayan görülecek şekilde ayarlamaya tabi tutulacağını beyan ve taahhüt eder.»

AÇIKLAMA: Kurulan bu yeni şirket, her işini A.I.D.'nin izni ile ve onlarca muteber veya şayanı kabul olduğu takdirde yürütebilecek ve her türlü hareketi yine onlar tarafından kontrol ve teftiş edilecek, krediden verilecek para ise, yine A.I.D.'nin uygun göreceği müteahhitlere ve yine A.I.D.'nin onayından geçmiş kimselere ödeneceğinden, bu gibi işlerle hiç te ilgisi olmayan Şirketin Amerikalılara şu veya bu şekilde rüşvet vermesine imkân ve ihtimal yoktur. O halde rüşveti verecek de alacak da Amerikalılar olduğuna göre, buraya bu maddenin konulmasını anlamak oldukça zordur. Eğer böyle bir şey vuku bulursa ve şayet A.I.D. de bunun değerini yani rüşveti yüksek bulursa, yine A.I.D. ce kabule şayan şekilde ayarlamaya tabi tutulacaktır. Bu yine kendilerinin bileceği bir iştir. Fakat bu durum da yeni kurulan Karadeniz Bakır A.Ş. nin taahhüt altına girmesinin anlamı ne olabilir? Bize göre bu şirkette vazife alacak olan Türklerin hareketleri A.I.D.'ce beğenilmezse, veya uygun bulunmazsa, onun rüşvet aldığı ileri sürüp, almakta olduğu ücrette bir ayarlama yapmak suretiyle onu kötü bir duruma A.I.D. istediği anda düşürebilir. Bu rüşvet maddesi, şirketin taahhütleri ile birleştirildiği anda bu hakkın kendilerine tanınmış olduğu ortaya çıkar. Böylece o namuslu vatandaş, şirketten ayrılmak zorunda bırakılacağı gibi, ondan sonra da herhangi bir yerde iş bulmasına imkân ve ihtimal yoktur. Bu da şahıslar üzerinde yabancı baskının sürdürülmesine baska bir örnektir.

BU ANLAŞMANIN ALTINDA KİMLERİN İMZASI VAR?

Biri 31.5.1968 ve diğeri (Tadilat anlaşması) 23 Ağustos 1968 de imzalanan ve sırasıyla 16 Ağustos 1968 ve 5 Kasım 1968 tarihli Resmî gazetelerde yayınlanan bu iki anlaşmanın altında 22 Bakanla Başbakan Süleyman Demirel in imzaları yer almaktadır. Bunlardan başka bir de Sayın Cumhurbaşkanımız Cevdet Sunay'ın imzaları vardır. Hükümet hakkındaki görüş ve ka-

natlerimiz saklı olmakla beraber, burada Sayın Cumhurbaşkanının elinde bulunan geniş imkânları harekete geçirerek, bu anlaşma metnini bilen ve anlayanlara tetkik ettirmesi, bulunduğu makamın ve ayrıca Millî Güvenlik Kurulu Başkanı olarak da yüklenmiş olduğu sorumlulukların normal bir gereği idi. O makamın sadece bir imza ve tasdik yeri olmadığını Hükümete hiç olmasa bu yolda hatırlatması gerekirdi. Bu görevin yerine getirilmemesinden duyduğum üzüntüyü belirtmek isterim. Bu anlaşma Resmî Gazetede yayınlanmak suretiyle yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Halbuki Anayasamızın 65 nci maddesinin 1'nci fıkrasına göre «Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü anlaşmaların yapılması» T.B.M.M.'nin bir kanunla uygulamasına bağlıdır. Aynı maddenin 2'nci fıkrasında da: **Süresi bir yılı aşmayan devlet malîyesi bakımından bir yüklenme gerektirmemek** kaydı ile yayınlanması ile yürürlüğe konulabilir denmektedir.

Bu anlaşma 40 sene süreli ve devlet malîyesine, şirketin sermayesine fonla katılmak, vergi muafiyeti, faiz ve para yönünden ağır yükümlülükler getirmektedir. Ayrıca, ticaret ve iktisadî devlet teşebbüslerinin faaliyetlerini düzenleyen 440 sayılı kanunlarda da değişiklikleri gerektirmekte ve Anayasa maddeleri ile çelişen hükümleri bulunmaktadır. Bu bakımdan yürürlüğe girmesi için bir kanunla T.B.M.M.'den geçmesi şarttır. Hal böyle iken, Hükümet bu anlaşmayı 31.5.1968 den beri T.B.M.M.'den geçirmemiştir. Bu da anlaşmanın hemen yürürlüğe konulmak suretiyle uygulamaya geçilmesinde de Hükümetin Anayasayı ihlâl etmiş olduğunu göstermektedir.

HÜKÜMET ANAYASAYI İHLÂL ETMİŞTİR

Bu anlaşma ile Türkiyenin önemli yer altı ve yer üstü servetleri yabancı bir ülkeye peşkeş çekilmektedir.

Başarılı bir iktisadî devlet teşebbüsü olan Etibank, bugün sahip olduğu sermaye, taşınmaz mal ve işletme hakları elinden alınmakta ve güçsüz bırakılarak başarısızlığa sürüklenmektedir. Bakır gibi kıymetli ve önemli bir ihraç maddesinde özel sektörcülük adı altında alınan bu kredi ile bakır madenlerimize ve getirdiği dövizlere A.B.D.'nin el koymasına ve bir bakır tekeli kurmasına ve bu tekeli 40 sene sürdürmesine imkân verilmektedir. Bu suretle kurulan şirket ve onların yüksek ücretli personelî aracılığı ile Türk hükümetleri ve iktisadî hayatımız üzerinde A.B.D.'nin kontrol ve siyasî baskılarının devamı sağlanarak Türk ulusunun her geçen gün biraz daha fakirleşmesine, Amerikaya muhtaç ve bağılı duruma girmesine zemin hazırlanmaktadır.

Yine bu anlaşma ile A.B.D.'nin Türkiyedeki bir ajanı olan A.I.D. teşkilâtına Türkiyenin işçilerine her istediği anda müdahale hakkı verilmektedir.

Türk ulusunun bağımsızlığı, Anayasası ve kanunları ile bağdaşmasına imkân olmayan bu anlaşmanın yürürlükten kaldırılması ve diğer gerekli önleyici tedbirlerin alınarak bir daha bu ve benzeri anlaşmaların yapılmaması için Senato araştırması açılması zorunludur.

Pir Sultan Abdal üzerine bir açık oturum

Halk Oyuncuları, Ankara'da Erol Toy'un yazdığı Pir Sultan Abdal adlı oyunu sahnelediler. Pir Sultan, antifeodal mücadeleler tarihimizin önemli bir sayfası olduğu için, bu mücadele geleneğinden gelen çevreler, oyuna özel bir ilgi gösterdiler. Ankara'nın gecekondu semtlerinden ve köylüklerinden halk sökün etmeye başladı. Bu durumu biz Türk tiyatrosu açısından olay saydık. Aşağıda, bu konuyla ilgili bir açık oturumu sunuyoruz. Açık oturumun bir özelliği de, konuşmacı olarak katılanların halktan kimseler oluşudur.

Açık Oturumun Konusu: Pir Sultan Abdal.

Konuşmacılar: Erol Toy ve Sarız'lı, Sivas'lı, Çorumlu, Yozgatlı yirmi gecekondu vatandaşı.

Sarızlı Ali Kaygusuz: Erol bey, siz Pir Sultan Abdal gösterisinin yazarmışsınız. Gecekondu mahallemize hoş geldiniz, sefa geldiniz.

Erol Toy: Hoş bulduk arkadaşlar. Bizim oyunu gören var mı içinizde?

Beş altı kişiden cevap: Evet, gördük.

Erol Toy: Nasıl beğendiniz mi? Beğenmediğiniz şeyler varsa söyleyin. Biliyorsunuz, bu işlerde gücenme yok. Ben de size gücenmem, siz de bana gücenmeyin.

Yirmi kişinin cevabı: Gücenmeyiz bey. Gücenmek ne kelime? Pir Sultan'ı seven insanlar güceniklik falan tanımaz.

Erol Toy: Eleştirilerinizi söyleyin öyleyse.

Sarızlı Ali Kaygusuz: Efendim, ben bu tiyatroyu gördüm. Doğrusunu isterseniz, çok beğendim. Fakat, bazı hususlar var ki, söylemek lâzım gelir: Ben efendim, kıyafetleri beğenmedim. Malûmunuz, eskiden, o zamanlarda «üç etek» giyerlerdi. Sizin oyununuzda üç etek giyilmiyor...

Erol Toy: Bu benim kusurum değil. Ben bu oyunun sadece yazarıyım. Kıyafetlere karışmam.

Ali Kaygusuz: Ayrıca beyefendi, Pir Sultan'ın sakalı vardır. Malûm ya, Pir Sultan bir dervıştır aynı zamanda... Dervişlerin saç-sakalı olur.

Erol Toy: Siz asıl oyunun özü üzerinde durun. Teferruatı bir yana bırakalım.

Tuzluca'yı'lı Cemal Toprak: He valla çok güzel, çok! Ben gördüm bu tiyatroyu, çok güzel şeyler anlatıyor. Eksikleri var tabii...

Ahmet Say: Ben, gecekondu kardeşlerime birşey sormak istiyorum: Bu oyun, «Aşıklar Gecesi» diye adlandırılan gecelere nazaran daha faydalı mı?

Çorum'lu bir gecekondu: Püf! Aşıklar gecesi de ne ola? Bıktık bu işlerden. Tiyatro çok daha güzel ve faydalı.

Ahmet Say: Ne bakımdan faydalı? Ne öğrendiniz?

Ali Kaygusuz: Biz Pir Sultan'ı biliyorduk. Şiirlerini, efsanelerini falan hep bilirdik. Tiyatroda bunları böyle canlı şekilde görünce çok hoşlaştık.

Sivas'lı gecekondu bir vatandaş: Gidenlerden ağlayanlar oldu...

Ali Kaygusuz: Pir Sultan'ı tam darağacına götürürlerkene, benim karım başladı ağlamaya! Dürttüm karımı, «ne ağlarsın, ayıp!» dedim. Kızdı bana, «görmez misin, adamı asmaya götürürler» dedi.

Erol Toy: Peki Pir Sultan'ı neden astılar? Suçu neydi bu adamın?

Yozgatlı bir gecekondu: Zulüm vardı beyim, zulüm! Pir Sultan zulme karşı direndi, ondan astılar.

Ahmet Say: Zulüm dediğiniz, topraksızlık, ağaların ve hükümetin baskısı, ağır vergiler, mezhep ayrılığı gütmek, adaletsizlik, vesaire... Bugün köylülerin meselesi halloldu mu?

Yirmi kişiden cevap: Yoh! Olmadı!

Sarızlı Hasan Uzun: Tiyatronun son kısmında Atatürk'ün sesini duyduk, Ankaranın taşına bak türküsünü duyduk, sonra polisler çıktı halkı dövdü. Biz anladık...

Ali Kaygusuz: Siz bizi küçük görmeyin, biz anladık. Dün ne vardı, bugün ne vardı, hepsini biliyoruz.

Ahmet Say: Biliyorsanız, mesele hallolmuştur arkadaşlar. Hadi çayımızı içelim...

yeni kitaplar

N. Yılmaz

KADIN Simone de Beauvoir'dan Bertan Onaran çevirisi. Payel Yayınevi. Yazar, bu kitabında kadının toplumsal yerini, kişiliğini, ekonomik ve cinsel kurtuluşu için başvurduğu yolları bilimsel kanıtlarla anlatmaktadır. Fransa'da ve başka ülkelerde yüzlerce defa basılmış ve yayımlandığı yerlerde bilinen «kadın» anlayışını altüst etmiştir. Orijinali bin sayfanın üzerinde olan eserin daha önce Türkçeleri yayımlanan bölümlerinin hiçbiri bu kitapta bulunmamaktadır.

MEYDANDAKİ EV E.Kazakeviç'den Zeyyat Özalpaslan çevirisi. Ararat Yayınevi. Sovyet yazarı Kazakeviç bu romanında savaştan yenik çıkmış olan Amerikan ve Sovyet işgalindeki iki Almanya'yı anlatıyor. İki ayrı dünya görüşünün Almanya'nın iki yakasında nasıl uygulama alanına konduğu ve ne sonuçlar verdiği ayrıntılarıyla görülüyor. Eser ayrıca tarihi bir belge niteliği de taşıyor.

İZDÜŞÜMÜ Yazan: Balaban. Öncü Kitabevi Yayınlarından. Usta ressam, bu dördüncü eserinde sanat ve özellikle resim sanatı konusundaki düşüncelerini öyküler, anılar ve konuşma biçimindeki yazılarla yansıtıyor. Sanatçı: «Sanat, yaşantının izdüşümüdür.» kuramını açıklıyor ve «Buradaki konu da resim üstüne olduğu için, anılarımı anlatıp, yaşantılarımı yansıtmakla nakletmek istiyorum resimi.» diyor. Kitapta Balaban'ın çeşitli desenleri ve tablolarının renkli reproduksiyonları ve Nâzım Hikmet'in Balaban'la ilgili iki şiiri de var.

Devrim tarihimizden bir altın sayfa

Oğuz Türklerinin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra (ki bu yerleşme yüzyıllar boyunca dalga dalga gerçekleşmiştir), Anadolu Türklerinde feodal düzenin temeli Selçukluların «İktâ» sistemiyle atılmıştır. Kaba çizgileriyle alırsak, Osmanlılarda feodalizm 15. yüzyıla kadar türlü maceralardan geçerek, Fatih'in Balkan feodalizminden etkilenmesiyle olgun biçimini almış, sonra Yavuz Sultan Selim buna ideolojik dayanağı da katarak köylümüzün yüzyıllar boyunca feodal düzende ezilmesini sağlam kazığa bağlamıştır.

Egemen sınıf olan feodalların sömürsüne ve bu sömürüyü meşrû gösteren ideolojiye karşı, sömürülen köylü kütlelerinin ve hatta başlangıçta esnaf ve zanaatkarların tepki göstermesi, Batıda olduğu gibi Türk toplu-munda da feodal düzenin temel çelişkinsini oluşturmuştur. Osmanlı Devletinde antifeodal köylü hareketleri, batıdaki örneklerinden hiç de geri kalmıyacak şekilde, kimi zaman tüm Anadolu'yu kana boyayarak, kimi zaman mahalli isyanlar hâlinde belirerek tarihimizi süslemiş ve feodal düzene karşı halkımızın el pençe divan durmadığını ispatlamıştır.

Birçok ülkede olduğu gibi, antifeodal köylü hareketleri, bizde de ideolojisini mezhep sapmalarında bulmuştur. «Alevilik» deyiminin kapsadığı çeşitli Batı mezhep ve tarikatlar, Anadolu'da antifeodal mücadelenin ideolojik biçimleri olmakla kalmamış, mücadelenin örgütü olmak ve öncü kadroyu hazırlamak görevlerini de üzerine almıştır. Devrim tarihimizde antifeodal köylü hareketlerinin Alevi mezhep ve tarikatlarında yansımalarının nedeni budur.

16. Yüzyılda Sivas'ta beliren Pir Sultan Abdal önderliğindeki mahalli köylü direnmesi ise, antifeodal hareketler zincirinin bir halkasıdır. Pir Sultan direnişi, gerek yaygınlaşmamış olmasından ve gerekse Osmanlı tarihçilerinin gayretlerinden ötürü, tarihe önemli bir olay olarak geçmemiş, ama antifeodal mücadele ruhunu ve onun ideolojisini yaşatan köylü kütlelerinin benliğine derin izlerle geçmiştir. Devrim tarihimizin bu bölümünü «altın sayfa» yapan budur.

Pir Sultan direnişi, halkımızın gözünde, liderin adıyla özdeşleşmiştir. Bunu da, liderin güçlü kişiliğinde aramak gerektir. Gerçekten, Pir Sultan Abdal, şu özellikleriyle öteki antifeodal hareketlerin liderlerinden ayrılmaktadır: Bir yol, önder, ideolojik çizgiyi en yukarı düzeyde temsil yeteneği olan bir ulu kişidir. Ayrıca, üstün ideolojik silahını, günün aktüel sorunlarına başarıyla uygulamış, sorunları köylü kütlelerine somut olarak göstermiş, ideoloji ile mücadeleyi büyük bir maharetle kaynaştırmıştır.

Bir de Pir Sultan Abdal'ın sanatçı kişiliği vardır. Gelmiş geçmiş en büyük ozanlarımızdan biridir. Doğaldır ki, önderin bu sanatçı yönü, kütleleri etkilemekte geniş pay almıştır.

Ve ayrıca, Pir Sultan'ın, tarihte az görülür bir «mücadele namusu, fikir namusu» örneğini verdiğini anlıyoruz.

İşte bu özellikler, Pir Sultan'ın şahsında bir antifeodal direnişi yüzyıllar boyunca halkımızın belleğinden silememiş, altın sayfa, parlaltısını günümüze kadar sürdürmüştür.

Halk oyuncularını ve Pir Sultan

İki büyük kentimizde, birkaç özel tiyatro, ötekilerinden gerçekten ayrılan özellikleriyle «ilerici» olmak eğilimindedirler. Biz bu eğilimi daima yürekten desteklemiş, sanatçı çabalarını saygıyla karşılamışızdır. Ama aynı zamanda şunu da gözden uzak tutmamışızdır ki, eğilimleri ne denli iyi niyetli olursa olsun, bu çabalar sadece küçük burjuva aydınlarına hitab etmekten öte gitmemiştir.

Bu konuda örneğin «Kent Oyuncuları»na sözümüz yoktur; çünkü onlar nihayet «kent oyuncusu»dur. Ama ortaya «Halk oyuncusu» olmak iddiasıyla çıkınca, işin rengi değişmektedir. İstanbul ve Ankara'da, küçük burjuvazinin reformist eğilimlerini okşamaktan pek ileriye gidemiyen bir sanat anlayışını «halk oyunculuğu» ile bağdaştırmak zordur. Çünkü ne «halk» dediğimiz sadece küçük burjuvazidir, ne de «ilericilik» küçük burjuva reformizmidir. Halk kavramı, tüm devrimci sınıf ve tabakaları kapsar. Bunun içinde kent ve köy proleteryası, yarı proleter unsurlar, küçük toprak burjuvazisi ve tüm emekçiler, zanaatkarlar, esnaflar vb. girer. Böyle olun-

ca, halk oyuncularının bu sınıf ve tabakaların ideolojisi açısından da sanat çabasında bulunmasını beklemek hakkımızdır. Üstelik, böylesi bir çaba, «ben halktan yanayım, işçiden, köylüden yanayım» demekle de sağlanmamış sayılamaz. Önemli olan, bunların özlemlerini dile getirmektir. Ve bu dile getirişin tek ölçüsü, işçinin ve köylünün sözünü etmek değil, bunlarla fiilen ilişki kurmaktır. Yani, halk oyuncusunun oyununa halk gelmelidir.

Halkın bugüne kadar «tiyatro» kavramından anladığını bir kalemde silmek kolay iş değildir. Hem halk böyle olumsuz bir peşin yargıya sahip olmasa bile, durup dururken tiyatroya gitmek gereğini de duymaz. Ancak orada kendinden birşeyler bulursa, özüyle ve biçimiyle kendi özlemlerini yansıtmış görürse ilgilenir. Bütün bunları sağlamak, derin araştırmaları göze almayı, usanmaksızın denemeler yapmayı gerektirir. Sanatçılar, bu sınavlardan başarıyla çıktıktan sonra «Halk Oyuncuları» ünvanını hakeder.

Dostça söyleyelim: «Halk Oyuncuları» kuruluş dönemindeki tercihleriyle halkımızın özlemlerini yansıtmaktan uzak kalıyordu. Ama Pir Sultan oyunuyla, bu yönde dev bir adım atmışlardır. Daha başlangıçta, halkın bu oyuna ilgi göstereceği umudunu veren işaretler vardır.

KARADENİZLİSİN

Yüzüstü bıraktınsa bu dost denizi
Bırakıp çıktınsa borasında başına buyruk
Bir sabah balığa çıkar gibi yalıboyundan
Avlamak içindi ekmeğini boğazların ötesinde
Yeryuvarlağını bir yumrukta dilim dilim
Ettinse böyle karpuz gibi bu yüzden
Hep bu yüzden menevişli uskumruların özlemini çekişin

Oysa sen poyrazında açtın gözlerini
Boy attın martılarla keşişlemesinde
Sinop'la Kerempe'yle çakıp sönerekten
Akıp gittin yunuslarla uzak limanlara
Kefken'le Kalanlar bir kıyıda garip
Öfkenle hıncınla Karadenizlisin

Bir kardeşin Ruh bölgesinde demir çıkarır
Bir kardeşin Arden'lerde kömür
Çaltı'yı dolanadursun Emice'n
Oğlu kana bular ellerini bir karış toprak için
Çekekte yorgun teknelerin güvertesinde
Hora teper aç karına yeğenlerin
Her Tanrının günü «Ha uşaklar haaa!»
Ararlar mutluluklarını Recep'in kemençesinde

Kurur çay bahçesinde yaprak yaprak
Gazel olur mısır tarlasında kızlar
Alır götürür lodos alınterlerini
Bütün kaygılar aç kalmak açık kalmak
Elde avuçta bir teneke gaz bir çıkın tuz

Kırılır habire veremden uşaklar ilâcsız
Alır götürür takalarla karayel
Yurt dediğin doğduğun yer değil
Doyduğun yer diye ahkâm çıkarmışız
Öyleyse hemşehrim ya öldüğün yer

İnanma ne yana gitsen Karadenizlisin
Direk direk dalgalarınca özgür
Elde süpürge Münih sokaklarında
Olamazsın boğazı tokluğuna tutsak
Ünlü rüzgârlar başının üstünden eser
Sana dökülür yurdunun öz bağrından
Dövüne dövüne Sakarya Kızılırmak

29 Mart 1969
Rifat ILGAZ

Röportaj

Dr. Mondlane'nin son röportajı

Ölümün kendisini beklediği Dar es-Selâm'a dönüşünden birkaç saat evvelidi. Onun Frelimo delegasyonunu yönettiği, Arap Halkların ile Dayanışma konferansı sona ermişti. El Fetih yöneticileri ile ilk defa karşılaştığı onun, Cabral'ın (1) ve diğer Afrika bağımsızlık hareketleri yöneticilerinin, Filistin direnişi hakkında ne düşüncülerini öğrenmek istiyordum.

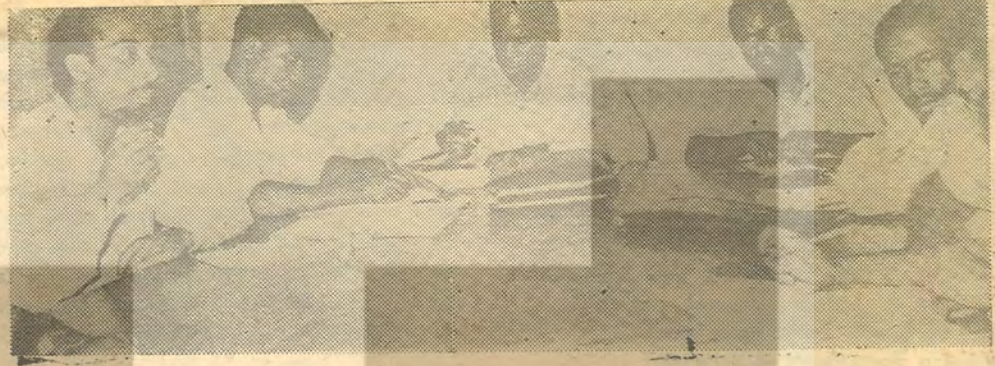
Beni buyur etti: «Gelin, bagajlarımı hazırlıyorum. Bu arada konuşabiliriz.» Odanın her tarafına, Filistin üzerine yazılmış İspanyolca ve İngilizce broşürler yayılmıştı. Koltuğunun yanında ayakta duran Frelimo'dan gençler en küçük bir jestini kaçırmıyorlardı. Kişiliğinin sadeliği, bilgili üniversite hocası görünüşü, kuvvetli iradesini ve otoriter eğilimini gözlemliyordum.

Ona sunmak üzere, Alman malı, bir fotoğraf makinesi getirdiler. Onunla oynadı, benim resmimi çeker gibi yaptı. Bana öyle geldi ki, bir çeşit hastalığını gizlemek istedi. Zerafetine, jestlerinin inceliğine rağmen, rahat değildi. Belki de, hareketi içinde, zaman zaman onu eleştirilenler arasında bazı dostlarım olduğunu bildiği için böyleydi. Savunma halinde ve tetikteydi. Bir «maki» şefinden veya doktrinciden çok, müstehzi, biraz bezgin bir diplomata benziyordu.

Ortak bir savaş

Bu konferansa niçin gelmişti? Evvelâ bir hafta evvel, Hartum'da «Afrika Bağımsızlık Hareketlerini Destekleme Konferansı» na katıldığı için. Ve sonra da ilk defa olarak, yalnız Arap halklarını değil, aynı zamanda, Filistin halkını desteklemek söz konusu olduğu için «Bizim gibi sömürgecilikle savaşmalara, işgale karşı ve millî haklarını elde etmek için direnen bir halkı, ancak desteklemek düşer» dedi. Afrika ve Filistin bağımsızlık hareketlerinin karşılaşmak için neden bu kadar zaman - El Fetih silâhlı savaşı başlatıldı 4 yıl oluyor - beklediklerini sordum. Hafifçe gülümsedi. «Yapılacak o kadar çok şey var ki... Ve sonra bu iş açıklığa kavuşalı ancak bir yıl oluyor. Daha önce, Filistinliler seslerini duyuramıyorlardı. Büyük bir kargaşalık vardı. Araplar, genellikle, kendi adlarına konuşuyorlardı.. İsrail'i yıkmaktan bahsediyorlardı. Bunun ne anlama geldiğini açıklamadan...»

«Ve siz, sizin iyi ilişkileriniz vardı İsrail'le» diyerek üzerine gittim. Sıçradı. «Ah, siz de mi? Hayır, İsrail ile ilişkimiz yok. Fakat Afrıkada İsraililer var. Hem de çok. Kişi olarak, bazıları, dostumuz olabilir. Ve sonra, üslendığımız Tanzania'da, İsrail ve Tanzania orduları arasında askerî işbirliği var. (Bana öyle geliyor ki, Tanzania delegasyonunun konferansa katılmamasının nedeni budur.) Tabii bunun yankıları oluyor. Fakat bizim, Frelimo'nun İsrail ile hiçbir ilişkimiz yoktur» Konferansta, Afrika Bağımsızlık hareketi delegelerinden bazıları Portekiz, güney Afrika ve İsrail arasındaki askerî işbirliği konusunda ko-

Dr. Mondlane Frelimo merkez komitesi toplantısında (masa başında)

nuştular. Amerika ve müttefiklerine saldırıyı öngören ve birçoklarınınca yerilen bu tandasla, bana şöyle dedi. «Biz, Mozambik'te bu işbirliğinin denemelerini yapmış değiliz. Portekizliler bazan Uzis hafif makinalarını kullanıyorlar ama bunların Fransa veya Belçika'dan gelme ihtimali de vardır.» İşte Filistin direnişi hakkında düşündükleri: «Lâik ve en haklı yol olan herkesin dinine bakılmadan eşit haklara sahip olacakları demokratik Filistin için savaşmak. İsrail devleti ırk veya din temeline dayandığı için çağ dışıdır.

— Savaş Mozambik'tekinden daha çetin olacaktır, dedim. Portekizlilerin dönecekleri bir yurtları var fakat İsrail yahudileri ondan da yoksun olduklarından direnecekler.

— Burası böyle. Biz Portekiz sömürgecilerini denize atmak istemiyoruz, tıpkı Filistinlilerin yahudi sömürgecileri denize atmak istemedikleri gibi. Biz Portekiz sömürgeciliğine karşı savaşıyoruz, Portekiz halkına karşı değil. Hür bir Mozambik'te eşit haklara sahip vatandaşlar gibi yaşamak isteyen Mozambik doğumlu Portekiz asıllıların başımızın üzerinde yeri vardır.

Silâh ve paraya ihtiyacım var

— Sizi bir Amerikan ajanı olmakla itham ediyorlar...

— Siz, siz kimin hesabına çalışıyorsunuz? diye gülerken karşılık verdi: Ruslar hesabına mı, Fransızlar hesabına mı, yoksa Çinliler hesabına mı? Herkes biri hesabına çalışıyor. Çok azı bizat kendisi için.... Ben Mozambik için çalışıyorum. Silâha ve paraya ihtiyacım var; Bunları Batı'dan alabilsem, alırım. Ve benim yerime kim olursa olsun aynı şekilde hareket eder.

— Evet, fakat siz, ABD'de, Che Guevara'ya karşı onun CIA tarafından öldürülüşünden hemen sonrakaretimiz demeçler verdiniz.

Kendinden geçerek ayağa kalkmıştı.

— Doğru değil! Doğru değil! Müsaade edin size açıklayayım. Herşeyden önce Kübalılar bu-

nun yanlış olduğunu biliyorlar. Siyah iktidar konusunda bir toplantıydım. Guevara'ya dair bazı şeyler sordular. Öğrencilerle birlikte bu konuda konuşmak üzere özel bir yere gidebileceğimizi söyledim. Gittiler. Tam bir süku netle havadan sudan konuşmuşlardı. Ben, bu notların kendisine ait olduğuna ve gerçeği ortaya çıkaracağına inanıyordum. Daha sonra, Dar es-Selâm'da bulunduğum vakit, o kızın, bunları yeraltı basınından bir küçük gazetede yayınladığını ve beni «Che» ye hücum eder duruma soktuğunu öğrendim. Bilmediğim sebeplerle benim Dar'da kişisel düşmanım olan «Prensa Latina» dan bir gazeteci bunu nezdimde tahkik etmeksizin şişirdi.

«Che» ile olan anlaşmazlığım

— Fakat, dedim. «Che» ye hücum ettiniz mi, etmediniz mi?

— Aslâ, aslâ. Silâhlı savaşın sürdürülüş tarzında ayrıldığımız noktalar vardı. Che, Dar es-Selâm'a geldiğinde, bize haklı gelmeyen bazı eleştirilerde bulundu. Otomatikman halk ordusunu meydana getiren «foco» ya biz inanmıyorduk. Biz, gerillâ savaşını başlatacak halk ordusunu meydana getiren bir partinin, halk yığınlarının bir örgütünün gerekliliğine inanıyorduk. Nihayet, bu uzun bir hikâyedir. Fakat «Che» ye, insanî ve ihtilâlcî yönüyle biz saygı duyarız. Ondan sonra, o kahramanca ölmüştür. Ben böyle ölmüş bir adamı nasıl lekeleyebilirim?

— Siz de böyle bir ölümden korkuyor musunuz? Mukavemetçiler arasında bulunmaktan çok gezide olmanızdan dolayı size sitem ediliyor mu?

— Mukavemetçiler arasındayken ölüm sizi bulmuyor dedi. Devrim koruyor. Ben Paristevken korktum. Ve oraya gelmeyişiminin sebebi de budur. Bakın. Ben Barka'nın basına gelenlere. Ülkemizde hiç kimse güvenlik altında değildir.

(1) Amilear Cabral, Gine Kurtuluş Cephesi başkanıdır.

TÜRK SOLU: Haftalık Gazete — Sahibi: Şerif Tekben — Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen — İdare Yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Bahâli Cad. No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 — Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A — Dizgi Tertip: ÖZ—GÖR Matbaası, Basıldığı Yer: Talât Matbaası

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel: 27 89 49 — Anadolu Dağıtımı: GA - ME - DA — Yıllık Abonesi: Yurt içi 40 TL., Avrupa uçak: 80 TL., Amerika uçak: 170 TL., — İlan: Santimi 20 TL., Yayın İlanları yüzde elli (% 50) indirimlidir.